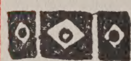
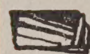
אַנטאָלאָגיע

י אידישע דיכטונג
אין אַמעריקאַ
ביז יאָהר 1919

צוזאַמענגעשטעלט
פון זישע לאַנדוי

 באַצייערט פון ז. מאוד

פאַרלאַג אידיש
תרע״ט ניו-יאָרק 1919

דיכטונג, די ראפינירסטע קונסט, ציהט צו זיך צו דעם פיינפיהלענדען גייסט און דעם אונענטוויקעלסטען, דעם ווייזען גרייז און דעם פארליעבטען יונגענמאן, וואס, ניט קענענדיג אפילו מיט ווערטער אויסדריקען זיינע געפיהלען, פרובט ער עס טאן אין פערזען און, שטענדיג, אהן אויסנאמען — אין גראמען. שרייענדיגע עפיטעטען, אונמעגליכע גוזמיות און איבערטרייבונגען כאראקטערירען די דאזיגע „דיכטונג", וואס איז, אין תוך, ליגנעריש ווי יעדע גייסטיגע ארבייט, צו וועלכער עס נעמען זיך מענשען, וואס זיינען ניט בארופען דערצו.

עס איז דערפאר פארשטענדליך, וואס אין די קינדער יאהרען פון דעם אידישען ישוב אין אמעריקא, וואס איז באשטאנען פון די דערשלאגענסטע, ארעמסטע און אונענטוויקעלטסטע מענשען מיט א צומיש פון צוקראכענע, סענטימענטאלע נאראדאוואלצעס און „זיי א איד אין דער היים און א מענש אין דער גאס" משכילים, האבען זיך פיעלע ניט בארופענע גענומען צו פערזען, אלס דעם פריכיטיווסטען מיטעל צו קענען אויסדריקען זייערע געפיהלען און העלפען „פארווערטס שטופען די פרייהייטס רעדער", ווי עס האט זיך אויסגעדריקט דער טיפישסטער פארשטעהער פון יענער צייט — דוד עדעלשטאדט.

סאציאלע האפנונג און ליידען, זיינען געווען דאס איינציגע, וואס האבען אין יענער צייט פארנומען די אידישע גאס און ערשט שפעטער, נאך א פערטעל יאהרהונדערט האבען זיך געלאזען הערען נאציאנאלע טענער. ביז דעם אנפאנג פון אונזער יאהרהונדערט איז געווען א שאנדע צו שרייבען אנדערע לידער ווי סאציאלע.

ווי ביי אלע אונענטוויקעלטע מענשען, זיינען ביי זיי אלע פּראָ־בלעמען אזוי ליכט צו לעזען, אלע סאָציאלע איבלען — ממש מיט דער האַנט אוועקצומאַכען.

הערט זיך צו, וואָס איך וועל זאָגען,
אויב איהר ווילט קיין קייטען טראָגען,
קומט אין אונזער פּאַלק.
וואָס מיר ווילען, איז ניט פיעל ברייען
און פון שקלאַפען זיך באפרייען
דאָס אונטערגעדריקטע פּאַלק.

דוד עדעלשטאַדט.

די, אויף וועמעס באַרד מען האָט זיך געלערנט שערען זיינען ניט געווען אזוי פיין פיהלענד און נאָך באהבה זיך צוגעהערט צו די דאָזיגע „דיכטער“, וואָס זיינען אפשר אין יאָהרען געווען אוועקגע־גאַנגען פון דער קינדהייט, אָבער וועלכע זיינען נאָך גייסטיג דאָרט געבליבען. מיט דער צייט ווערט די אַרבייט מעהר ספּעציאַליזירט, כאָטש דער קוק אויף׳ן לעבען בלייבט דער זעלבער. דעם אויבען־אָן פאַרנעמען פריהער דוד עדעלשטאַדט און שפּעטער ראָזענפעלד. די ווירקונג פון׳ם ערשטען איז ווייט אריבער זיין אַנאַרכיסטישען קרייז און אויך איבער די גרעניצען פון אמעריקא. זיינע ליעדער האָבען געפונען אַן אָפּקלאַנג אין די הערצער פון די אידישע אַרבייטער מאַ־סען פון דער אַלטער וועלט. און דער רוהם פון מאָרים ראָזענפעלד גרייכט ווייט איבער די גרעניצען פון זיין אייגען פאָלק, — ער איז איבערזעצט געוואָרען אין די מעהרסטע שפּראַכען פון אייראָפּאַ.

עדעלשטאַדט שטאַרבט אין אָנפאַנג פון די ניינציגער יאָהרען פון לעצטען יאָהרהונדערט. מיט איהם איז אָפּגעשטאָרבען דאָס אונ־באהאָלפענע, נאַאיווע, וואָס האָט באַצייכענט די ערשטע טריט פון דער אידישער דיכטונג אין אמעריקא. מיט׳ן בלוט פון׳ם הארצען האָט ער זיינע קינדישע פּערזען געשריבען, מיט אויפריכטיגקייט וועהען זיינע שורות; אָבער, אויב אויפריכטיגקייט איז אַ נויט־ווענדיגקייט פאַר אַ טאַלאַנט, איז עס אָבער אַן איבעריגער באַלאַסט,

פאר א מענשען, וואס פארנעמט זיך מיט ליטעראטור און וועלכער האט קיין טאלאנט נים.

אין די יאהרען האט שוין מארים ראזענפעלד געלאזט זיך פיהלען. אין די ענדע פון די אכציגער יאהרען זיינען שוין געווען פון איהם ערשינען צוויי קליינע זאמלונגען ליעדער. ער איז שוין פריי פון יענער נאאיוויטעט, וואס כאראקטעריזירט ערעלשטאדט'ען. א פעהיגער, גוטער בעל מלאכה ווארפט ער זיך אויף אלע זייטען. פאר איהם זיינען שוין סאציאלע איבלען, און שפעטער נאציאנאלע לײדען און האפנונגען, ניט עפעס פערזענליכעס — ווי פאר ערעלשטאדט'ען — נאר טעמעס. אנטי־סאציאל אין תוך, ווערט ער א דיכטער פון סאציאלע לײדען און האפנונגען. און אין דער זעלבער צייט, ווען ער באזינגט און דעקלאמירט וועגען דער אייביגקייט פון אידישען פאלק און צולאזט זיך מיט מעלאדראמאטישען פאטאס. וואס איז אזוי אייגען פאר איהם, וועגען דער שענהייט פון דער אידישער שפראך, באצייכנענדיג זי אלס זיין „בעסטען חלק, וואס איז איהם ליעב און הייליג“, קלאגט ער אויף דעם, וואס אידען אמעריקאניזירען זיך ניט און וואס זיי ריידען אידיש און ניט דעם לשון המדינה — ענגליש.

א לייכטע באקאנטשאפט מיט מארים ראזענפעלד'ס ליעדער ווייזען זיין אנטי־סאציאלען כאראקטער, ניט קוקענדיג, וואס ער האט אזויפיעל אויף די טעמען געשריבען. אז די אלע „שטארקע“ ווערטער, וואס ער באנוצעט אין זיינע סאציאלע ליעדער, זיינען ניט מעהר ווי ווערטער, באווייזט דאס, וואס, ווען ער קומט צו סוביעקטיווער ליריק האט ער בלויז טרערען, טרערען און נאך אמאל טרערען. און עס איז אונמעגליך צו גלויבען, אז דער דאזיגער מענש, וואס האלט זיך אין איין וויינען אין טרערען, זאל באמת פארמאגען אזא קראפט. עס איז אבער ניט קיין קראפט, עס איז בלויז פאזע, און ניט פערזענליכע, נאר די פאזע פון דער צייט.

נאך וואס : פאר א דיכטער מיט א חוש פאר סאציאלען לעבען, זיינען געזעלשאפטליכע טעמען דאס זעלבע פאר איהם, ווי, לאמיר זאגען, ליעבע. ווי באזינגט א דיכטער די ליעבע ? — ער ליעבט.

ער האט געליעבט אבער קיינמאל ניט, אז ער וועט ליעבען, אז ער קלייבט זיך צו ליעבען, אז ער איז זיך מכין צו ליעבען. הונדערטער דעמאנסטראציעס זיינען אפגעהאלטען געווארען, מען האט געסטרייקט, זיי, אבער, האט קיין מאל מאריס ראזענפעלד ניט באמערקט, ניט באזונגען. — ער האט בלויז אויפגעפאדערט דעם עולם צו סטרייקען, צו דעמאנסטרירען, צו רעוואלטירען. ער איז געווען דער קאלטער גלאק און ניט קיין לעבעדיגער אנטיילנעמער.

און ריידענדיג וועגען מאריס ראזענפעלד׳ן, מיין איך ניט בלויז איהם, נאר אויך אלע זיינע צייט גענאסען, פון וועלכע ער און באווּשאווער זיינען די וויכטיגסטע.

און ווי קאמיש עס זאל ניט קלינגען, איז עס פארט אן אמת: מיר האבען קיין סאציאלע און נאציאנאלע דיכטונג ניט, אויסער קלײנע אויסנאמען און דאס, אם מייסטען, פון די לעצטע יאהרען. וואס עס איז יא געווען, איז אט וואס: די נאציאנאלע און סאציאלע באוועגונגען האבען ביי זיך געהאט גראמען דעפארטאמענטען.

אן אויסנאם איז געווען אברהם ליעסין. ער איז אהער געקומען אין מיטען פון די ניינציגער יאהרען. דער סאציאליזם איז געווען פאר איהם מעהר ווי א טעמא, וואס פאסט, אז א גענאסע זאל זיך דערמיט פארנעמען. דאס איז געווען זיין גלויבען, זיין אידעאל. אין דעם איז ער געווען עהנליך אויף דוד עדעלשטאדט׳ען, מיט׳ן אונטערשיעד, וואס ער איז געווען אלזייטיגער, טיפער און דער עיקר — געהאט מעהר טאלאנט. צוזאמען מיט דעם, ווי די באוועגונג איז ארויסגעקראכען פון די קינדער־שיכלאך, האט ער אלץ זעלטענער און זעלטענער געניצט די פערזען פארם.

* * *

די געשיכטע פון דער אידישער דיכטונג ביז׳ן אנפאנג פון היינטיגען יאהרהונדערט, איז אייגענטליך די געשיכטע פון אן עפיזאד אין דער ארבייטער באוועגונג. די אלע דיכטער פון דער ערשטער פעריאדע, ניט קוקענדיג, וואס זיי האבען אויך געשריבען אויף סוב־

יעקטיווע טעמען זיינען א טייל פון דער ארבייטער באוועגונג שוין פשוט דערפאר, וואס זייער גאנצע ענערגיע איז געגאנגען נאך איהרע דירעקטיוון, און וואס די ארבייטער־מאסען זיינען געווען זייערע איינציגע לעזער און אונטערשטיצער. די אידישע בירגערליכע וועלט איז געווען פארנומען מיט ארויפארבייטען זיך און אין איהר עצם — אסימילאטאריש.

אין דעם אנפאנג פון דעם היינטיגען יאהרהונדערט האט די דאזיגע פאעזיע דערגרייכט איהר העכסטען פונקט אבער אין דער זעלבער צייט האבען זיך גענומען באווייזען נייע פנים׳ער, וואס האבען פאראויסגעזאגט נייע צייטען.

יהואש, וואס האט א לאנגע צייט געשוויגען, האט זיך גענומען עפטער און עפטער באווייזען. ער האט צוגעצויגען צו זיך אלץ מעהר אויפמערקזאמקייט פון דעם באלעבאטישערען קלאס לעזער, וואס האט זיך אנגעהויבען צו ענטוויקלען דא, און פון די ארי־בערגעקומענע, וואס זיינען געווען אנגעהויכט פון דער אידישער ליטעראטור אין רוסלאנד. ראזענפעלד׳ס וואולגאריטעט האט אלץ מעהר אנגעהויבען אפצושטויסען פון זיך. די אידישע דיכטונג האט אנגעהויבען ווערען נית קיין מיטעל, נאר א ציעל פאר זיך. עס האבען זיך גענומען הערען נייע טענער, מען האט זיך מיט מעהר אכטונג אנגעהויבען צו באציהען צו דער אידישער שפראך. עס האבען זיך אנגעהויבען בעווייזען סמנים פון נייע פארמען. יואל סלאנים, האט מיט זיך געבראכט עפעס נייעס, עפעס א נייערען טאן, אבער דאס איז געווען בלויז אויסערליכעס, ניט ארגאנישעס. קיינמאל האבען זיך ניט באוויזען אזויפיעל דיכטער, קיינמאל האט מען ניט געשריבען אזויפיעל ליעדער ווי אין די יאהרען 1900 — 1906. דאס כאראקטעריסטישסטע פון די אלע דיכטער איז געווען, וואס זיי האבען זיך אויסגעלערנט, אין פארגלייך מיט די פריהערדיגע יאהרען, צו שרייבען גלאט. עס האט זיך געפיהלט, אז עס איז אן איבערגאנגס צייט. דער כאראקטעריסטישער פארשטעהער פון יענער איבערגאנגס־צייט איז ה. רויזענבלאט, א פנים־לאזער פערזען־מאכער.

יהואש'ס נאמען האלט דערוויילע אין איין וואקסען. אויב ראַ־זענפעלד איז געווען דער דיכטער פון די עמיגראנטען פון די אכצי־גער און די שפּעטערע יאהרען פון לעצטען יאהרהונדערט, ווערט יהואש דער דיכטער פון דער ענטוויקעלטערער, נאציאנאלערער אי־דישער יוגענד, וואס האט אנגעהויבען אריינצוואוואנדערען נאך „קי־שינאוו“. געלאסענער, קעלטער, אנשטענדיגער, פאראנטווארטליכער פון ראזענפעלד'ן, אבער מיט א באשריינקטען טאלאנט, באציהט ער זיך מיט ווירדע צו זיין בארוף. ער איז דער אנזאג אויף ל י ט ע ־ ר א ט ו ר.

דאך אין דער צייט, ווען יהואש האלט אין איין וואקסען, געהט ער אבער פארביי אהן וועלכער ניט איז ווירקונג אויף דעם אינגע־רען דור שריפטשטעלער, וועלכע האבען נאך א פאר יאהר ארומ־בלאנזשען זיך געטומען גרופּירען, ארויסגעבען זאמעלביכלעך און ביכער און וועלכע זיינען שפּעטער באקאנט געווארען אונטער'ן נאַ־מען די „יונגע“.

ניט קיין שולע, ניט קיין ריכטונג האט צוזאמענגעבונדען די אלע, וואס האבען זיך גרופּירט ארום די זאמעלביכער. זייער ציעל איז געווען: די דיכטונג אַז און פאר זיך. און ווען זיי האבען מיט געמיינזאמע קרעפטען, נאך א פאר יאהר פון קעמפען און אויסגע־לאכט ווערען, דערפיהרט די אידישע דיכטונג צו א מדרגה, און דער עיקר זיך — צו דיכטער, איז זיך יעדער אוועקגעגאנגען זיין וועג, און יעדער פון זיי באזונדער טראגט צו ז י י ן חלק צו דער אידי־שער דיכטונג ווי עס טוען די וואס זיינען נאך זיי געקומען. יעדער לויט זיין טאלאנט און זיין טעמפּעראמענט. זיי האבען געגעבען דער אידישער דיכטונג א פנים, זיי האבען זי ברייט געמאכט, ווארים ניט פארשמעלערען, נאר ברייטער צו מאכען די אידישע דיכטונג איז געווען אין דעם עצם פון זייער ערשיינונג.

* * *

איך האב זיך באמיהט — און לויט די אומשטענדען איז עס מיר מעהר אדער וויינגער געלונגען — צו געבען אין אט דער זאמלונג א בילד פון דער אידישער דיכטונג אין אמעריקא ; א בילד פון דעם,

וואס אז אפגעריסענער טייל פון אידישען פאלק האט באשאפען אין א משך פון א פערציג יאהר אין זיין ניי געווארענער היים.

איך האב ניט געקוקט אויף פאפולאריטעט, בארימטקייט. איז דאך, נאך אלעמען, טיראזש ניט קיין צייכען פון טאלאנט. זאל זיך פרעהען דער פארלעגער, ווען זיינס אז אויסגאבע צוגעהט זיך גוט. און די מיינונג פון א קריטיקער איז גאר נישט ניט ווערט, אויב דער דיכטער, וואס ווערט פון איהם געלויבט, געהט פארביי ניט איבער־לאזענדיג קיין איינפלוס אויף זיינע צייטגענאסען און דער עיקר אויף דעם קומענדען דור דיכטער.

איך בין ניט צוגעגאנגען צו מיין ארבייט פון היסטארישען שטאנדפונקט, שוין פשוט דערפאר, וואס דרייסיג יאהר זיינען ניט קיין היסטאריע, ווען אפילו פיעלעס, וואס איז דורך דער צייט געטאן געווארען, מעג שוין איצט זיין היסטאריש. עס איז אין בעסטען פאל אן עפיזאד.

מיר האט זיך אויך אויסגעדאכט, אז צוגעהן צו מענשען, וואס האלטען אין מיטען פון זייער טעטיגקייט פון היסטארישען שטאנד־פונקט, איז א באליידיגונג — זיינען דאך די, וואס האבען געלייגט, אדער געהאלפען לייגען די ווינקעל שטיינער פון דער אידישער דיכ־טונג אין אמעריקא, מענשען אין די בליהענדסטע יאהרען. זיי שריי־בען איצט פיעל בעסער — אלענפאלס ניט ערגער — ווי אמאל. דאס, וואס זיי געהען איצט פארביי אונבאמערקט, באווייזט בלויז, ווי דין עס איז געווען דער געשמאק פון זייערע לעזער און קריטיקער, וואס האבען שיער ניט פאר זשעניען פארשריען מענשען, וואס מען קען ביים בעסטען ווילען, ניט אפזאגען געוויסע פעהיגקייטען.

איך האב געזוכט אין דער אידישער דיכטונג, צו אלעם ער־שטען, דאס לעבעדיגע אונמיטעלבארע ווארט. איך האב געעפענט ברייט מיין אנטאלאגיע פאר יעדער ריכטונג, שולע, באוועגונג, וועלכע זיינען, אגב, ביי אונג ניטא, ווי ביי יעדער ליטעראטור, וואס האלט זיך ערשט אין ענטוויקלען. און האב געגעבען פלאץ פאר ליעדער, וואס זיינען געשריבען אין א מאדערנער פארם און אין דער זעלבער צייט געזוכט אזוינע, וואס האבען כאטש שוואך דערמאנט

די אַלטע מייסטערס פון דער דיכטונג.

ווי לייכט איז עס געווען אריינגענומען צו ווערען אין דער אַנ־טאָלאָגיע! פאַר דער גאַנצער צייט, וואָס עס ווערט געשריבען אידיש אין אמעריקא, האבען זיך קוים עפּעס מעהר ווי הונדערט מענשען פארנומען מיט שרייבען פערזען. א גרויסער טייל פון זיי, האָט אַליין געקוקט אויף דעם ווי אויף אַ צייט פאַרטרייב, אַנדערע זיינען פאַר־געסען געוואָרען צוזאַמען מיט'ן טאָג, ווען זייערע פערזען זיינען ערשיענען. — דאָך האָב איך אַנגעקליבען קנאָפּע דרייסיג נעמען: ווען מען האָט אין זינען, אַז אין שפּראַכען וואו טויזענדער פּאַרנע־מען זיך מיט ליעדער געהען אין אַנטאָלאָגיעס געוועהנליך ניט אריין מעהר ווי אַ פּאָר צעהנדליג, קען מען ערשט זעהן, ווי ווייניג עס האָט זיך געפאָדערט אריינגענומען צו ווערען.

די וואָס זיינען ניט אריינגענומען געוואָרען, האָבען ניט געהאַט פאַרוואָס אריינגענומען צו ווערען. מעגליך, אַז איך בין צו פיעלע געווען לפנים משורת הדין, אָבער אונגערעכט צו קיינעם ניט.

* * *

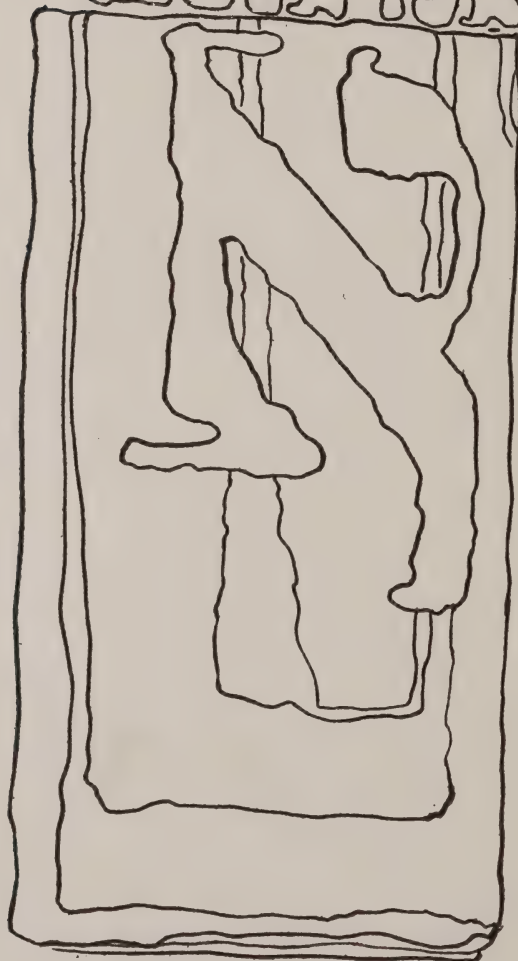
עס איז נאָר דאָ איין אידישע דיכטונג. צוליעב טעכנישע אור־זאַכען האָב איך זיך אָפּגעשטעלט — אויף דערווייל — אויף אַמע־ריקאַ. די אידישע דיכטונג איז מייסטענס צעוואָרפען אין צייט־שריפטען און שווער איז זי צוזאַמענצוקלייבען פון דער ווייטענס.

עס איז ניט געווען אַזוי לייכט צו באַשטימען, ווער עס דאַרף יאָ און ווער ניט אריינגעהן „אין דער אידישער דיכטונג פון אַמע־ריקאַ". פיעלע וואָס האָבען אָנגעהויבען זייער ליטעראַרישע טעה־טיגקייט אין אַנדערע לענדער זיינען אַהער געקומען. אָבער ניט אַלע קענען צוגערעכענט ווערען צו א מ ע ר י ק א. איך האָב דער־פאַר אריינגענומען בלויז אַזעלכע, וואָס זייער פיזיאָנאָמיע האָט זיך ערשט דאָ ענטוויקעלט און אויסגעלאָזען די, וואָס זיינען אָנגעקומען אַהער מיט אַ פאַרטיגער ליטעראַרישער פיזיאָנאָמיע.

ז. ל.

מאַי, 1919.

אַנטאָלאָגיע

אויערבאך: אפֿרים
אייזלאנד ראובן
אל גורי'ך
אפֿראנעל
א

אפרים אוערבאך:

צווישען בערג.

שמאלע שטעגלעך צווישען פעלזען
און די בערג אלץ העכער שטייגען,
ווילדע גראזען, קליינע בוימער,
זון און דארע צווייגען.

בריהט די זון און בריהען שטיינער,
ווערט אלץ הייסער, ווערט מען מידער,
זוכט מען שאטען, רוהט מען ערגעץ
געהט מען, געהט מען ווידער...

קומט פון ערגעץ אנ׳אראביו,
אויף דעם קאפ — א גרויסע דזשארע,
בעט מען וואסער : — „עה, חאוואדזשע,
פי מאסארי ?...

שמאלע שטעגלעך צווישען פעלזען
און די בערג אלץ העכער שטייגען,
ווילדע גראזען, קליינע בוימער,
זון און דארע צווייגען...

אויף די גליל׳ער וויסטע וועגען...

אויף גליל׳ער וויסטע וועגען,
בערואינער שבטים וואגלען ;
עסען זיי פון פעלד די גראזען,
טרינקען וואסער פון די לאגלען.

ווען עס פאשען אפ די סטאדעס
אויף א בארג די גרויע גראזען,
דארף מען ביידלעך נאר צונעמען
און אין וועג אריין זיך לאזען.

ציהען לאנגע קאראוואנען
יאהר נאך יאהרען אויף די וועגען,
ברענט די הייסע זון דאס פנים,
וואשט דאס לייב דער קאלטער רעגען.

און אין פורפורנע פארנאכטען
זיינען רויט די בערג געצונדען,
און עס דוכט זיך, אז פון ערגעץ
טריפט דאס בלוט פון טויזענד וואונדען.

שפרייטען זיי די שווערע מאנטלען,
בוינען זיך פאר גאט און קניהען
און, צו מערב די געזיכטער,
ברענען פייערדיג און גליהען.

קלאפּען זיי די ברוינע שטערענס
און די אָנגעגליטטע שטיינער,
ביז די זון ווערט ניט פערשוואונדען
ריהרט זיך פון זיין אָרט ניט קיינער...

ציהט אַ קאַראַוואַן קעמלען.

ציהט א קאראוואן פון קעמלען
אויף דעם וועג פון ים המלח,
שטומע, שטרענגע בעדואינער
געהען נאָך פאַמעליך.

און די קעמלען — אָהן די גלעקער,
ס'קענען הערען די חאיאלען,
ס'איז דאַס זאַלץ פון ים גע'גנב'עט,
קען מען זיי בעפאַלען...

ווייל ווער מיט'ן צווייטען ריידען,
מוזען זיי זיך שטומע סוד'ען,
און די זעקלעך אויף די קעמלען
הוידען זיך און הוידען...

שטעהט אן אלטער בוים...

שטעהט אן אלטער בוים. צואוואקסען
זיינען זיינע קרומע צווייגען,
זיצען דארטען די ארבער
אנגעשפארט ביים בוים און שווייגען.

ווער עס זופט זיין שווארצע קאווע,
זופט און רויכערט זיין נארגילע,
ווער עס קלאפט אן דער ערד זיין שטערען,
קלאפט און ברעננט פאר נאט זיין תפלה.

ווערט דער אווענד טונקלער, קיהלער
און א ווינד קומט אן פון צפון,
הויקערט מען זיך איין אין דרייען,
נעהט מען אין די שטיבלער שלאפען.

ראובן אייזלאַנד

די נאַכט איז שוואַך באַלויכטען...

די נאַכט איז שוואַך באַלויכטען,
און מענשען געהן ניט פיעל.
פאַר די וואָס געהן אין נאַכט,
איז נעהנט אין נאַכט דער ציעל.

איך שטעה ביים פענסטער נאַקעט,
און ווייס ניט, וואָס מיר איז.
איך קיהל אין שויב דעם שטערען
און ס'ציטערען מיר די פיס.

וואָס איז דען נאָך...

וואָס איז דען נאָך פאַרבליבען אונז פון לעבען ? —
א שטילער שרעק, א בענקשאַפט אין די אויגען.
און פון דער בענקשאַפט — בלויז א שוואַכער ציטער,
וואָס איז מיט ווייסע נעבלען ווי פאַרצויגען.

ווי קליינע קינדער זיצען מיר ביי טאָג און וואַרטען,
אַז עמיצער זאָל אונז וואָס עפּעס געבען.
ביי נאַכט מיר האָרכען נאָר ווי שטיל עס נעהמט דער אָטעם,
און ציטערען פאַר אונזער שטיקעל לעבען.

און ווען ס'באַווייזט אַ שטראַל זיך אין'ם פענסטער,
דאַן וואַרעמען די רוקענס מיר, ווי קליינע קעצלאַך, שטילע.
און פאַלט דער אָווענד צו, פאַרקלייבט מען זיך אין ווינקעל,
ווי שרעקענדיגע קליינע קעצלאַך שטילע.

פון ווייטענס קלינגען נאָך די טריט...

פון ווייטענס קלינגען נאָך די טריט פון מיינע נאָהענטע חברים.
איך קעהר זיך אום אין שטוב און לאָז די פינסטערניש פון הינטען,
און פאַר מיין אויג זיך שפּיעלט דער שוואַכער שיין פון ליכט,
וואָס ברענט דאָרט איינזאַם אין מיין שטילען צימער.

און אין'ם ווינקעל לויערט דאָרט דער אומעט.

און ווידער זיץ איך ביי מיין טיש אליין, און ביים דעם קליינעם פינגער.
דער טיש איז שוואַך באַלויכטען. פאַר זיך, ווי פאַרלאָרען, ליגט מיין פען.
און קאַלט און שטום קוקט דורך דעם פענסטער אַלץ אין איינעם די לבנה,
און קאַלט און שאַרף דאָרט גרילצט דער היישעריק אין גראָז.

און אין'ם ווינקעל לויערט דאָרט דער אומעט.

עס עפּענט זיך די טיר. און זי, אין לייכטען מאַנטעל איינגעהילט,
קומט צו צו מיר און לייגט אַרויף איהר האַנד מיר אויפ׳ן שולטער,
און גלעט מיין קאָפּ און רעדט צו מיר אַזעלכע גוטע ווערטער. —
נאָר דרויסען גרילצט און גרילצט דאָרט אַלץ דער היישעריק.

און אינ׳ם ווינקעל לויערט דאָרט דער אומעט.

מיין בעט איז ברייט...

מיין בעט איז ברייט, גענוג פאַר דרייענס ווענען,
און גרויס די שטוב, ווי נאָר אַרומצופאַהרען.
אין דרויסען גיסט פון מיטען טאָג אַ רעגען,
ליג איך אליין און פיהל זיך ווי פאַרלאָרען.

די גרויע ווענט באַהאַנגען מיט פּאָרטרעטען.
מיט מאַטען ליכט איז אַלץ אַרום באַגאָסען.
איז אומעטיג. און ס׳פיהלט זיך ווי צו בעטען.
נאָר ס׳האַרץ איז שטום, און ס׳מויל איז צוגעשלאָסען.

ביים ים.

דער ים אַ גלאַנציגער, אַ שטאָלענער,
וויגט רוהיג זיך אין שיין פון דער לבנה,
און קאַלטער, גרינער שיין ליגט אויף דער גאַנצער געגענד.

אין זאַמד פאַרשאָטען ליגט דער ברייטער וועג.

א קאַלטער ליגט דער ים,
א שטילער וועהט דער ווינד,
און קאַלט און שאַרף צוטראָגט זיך אומעטום
דער זשום פון ווייסען שוים,
וואָס שלאָגט זיך אָן אָן ברעג.

אין זאמד פאַרשאָטען ליגט דער ברייטער וועג.

פון ווייטענס שטעהט א הויז אליין
און שוואַרצט זיך אין דער נאַכט אריין,
אין גאַנצען מיט זיין דאַך
און מיט זיין קרומליך צוגעשפּיצטען שאָטען,
און מיט דעם אומעטיגען קוק
פון זיינע שוואַרצע פענסטער.

אין זאמד פאַרשאָטען ליגט ד'ער ברייטער וועג.

און בראָדזשענדיג אין זאמד געה איך אליין.
א לאַנגער געהט פאַראוים פאַר מיר מיין שאָטען,
און הינטער מיר דער שרעק פון מיינע טריט.

אין זאמד פאַרשאָטען ליגט דער ברייטער וועג.

א שטילער וועהט דער ווינד,
א קאַלטער ליגט דער ים,

און אומעטיג פאַרבענקטע טרעטען
מיינע טריט אין זאמד.

אין צווייטען צימער שלאָפען.

אין צווייטען צימער שלאָפען ווייב און קינדער.
א שטילע ווארימקייט וועהט איצט פון דאָרט ארויס.
א שוויינענדיגער דרעה איך זיך אַרום אין הויז,
עס איז די צייט מיין אייגענע אצינדער.

דער קאָפּ ווערט לייכט און אין מיין הארצען שטילער.
דער זייגער בלויז ער קלאַפּט און לאָזט מיך ניט צו רוה.
געה איך אריין אין צווייטען צימער, שפּאַר זיך צו:
און ליג אזוי ביז ס׳ווערט מיין הארץ אויך שטילער.

איך ציה דאָן אויס א האנד און לעג זי אונטער
צו קאָפּענס מיר, און טראַכט פון גאַר ניט שעה׳ן לאַנג.
א ווײַלע שטיל, און דאַן אַן אָפּגעהאַקט געזאַנג.
און נאָכדעם שלאָף איך איין און פיהל אין שלאָף זיך מונטער.

די פישער שלעפּען שווערע נעצען...

די פישער שלעפּען שווערע נעצען פונ׳ם ים.
די זון געהט אויף פון וואַסער פייערדיג און גרויס.
צוויי מעוועס פליהען, שרייענדיג פון וואַלד ארויס.
מיט שלאָף נאָך אין די טריט א מיידעל געהט צום ים.

די מעוועס שרייען ווילד און פליהען אין דער הויך.
עס שטעהט א שורה טריט אין גלאַנציג־פייכטען זאַמד:
פון וואַסער שטייגט ארויס א נאַסע, ווייסע האַנד.
די מעוועס שרייען ווילד און פליהען אין דער הויך.

איבער אַלע דעכער.

איבער אַלע דעכער,
הענגט אַ שטילע נאַכט
אנגעלעהנטביים פענסטער
שטעהט מיין קינד פאַרטראַכט.

שטעלט זיך אויף די פינגער
קוקט און קוקט ארויס,
זיין געזיכט ווערט בלאַסער,
און די אויגען גרויס

זיינע בלאָנדע לאָקען,
קרייזלען זיך אין ווינד. —
ווייס איין גוטער גאָט נאָר,
וואָס עס זעהט מיין קינד.

מיר זיינען ביידע אַלט...

מיר זיינען ביידע אַלט.
צוויי אַלטע לייט, מיט מאַטע, ווייכע אויגען.
ביים פענסטער זיצען מיר. דער טאָג איז שעהן. נאָר לייכט פערצויגען
איז דער הימעל מיט דינע, ווייסע וואָלקענס.

זי זאָגט: העי, אַלטיטשקער, ס'ווערט קאַלט.
מאַך צו דעם פענסטער און טו זיך אָן דעם וואַרימען כאַלאַט. —
איך זיץ און רויכער רוהיג מיר די ליולקע, לעז אַ בלאַט,
און טראַכט: ווי אייביג נאַריש בלייבען דאָס די פרויען.

דער זייגער קלינגט.
און זי, זי דרעהט זיך אום און קוקט זיך איין
מיט לאַנגע בליקען אין דעם ציפער־בלאַט, ווי שפּעט ס'קען זיין,
כאָטש קלאָר און העל דער זייגער צעהלט די שעה'ן.

— שוין שפּעט אַזוי. ווי ס'לויפט דער טאָג
אַ ציה ווי שמאָלע אַקסלען, און ס'פאַלען מיעד די הענד אין שויס.
און מיר ווערט פּלוצים קאַלט, איך בויג דעם קאָפּ אַרויס,
און זעה ווי ס'רויטלען זיך די דינע, ווייסע וואָלקענס.
און כ'ווייס אַז ערגעץ לויערט שוין די נאַכט. — —

וואָס דרעהט זיך אַלץ פאַר אונז...

וואָס דרעהט זיך אַלץ פאַר אונז דאָס קרענקליך בלאַסע מיידעל ?
און נאָר זי שפּיעלט זיך מיט דעם בענדעל אויף איהר פלאַכער ברוסט׳
און שמייכעלט אַזוי קרענקליך, מיד און האָרכט און היט
מיט איהרען הונגעריגען בליק יעדען ריהר,
אויף מיין און דיין געזיכט ?

וואָס דרעהט זיך אַלץ פאַר אונז דאָס קרענקליך בלאַסע מיידעל ?
און כאַפּט זי אויף אַ שאָטען פון אַ שטיל גערעדטען וואָרט,
צוקרימט איהר דינע ליפּ זיך אַזוי מאָדנע בייז און מיד,
און אָטעמט טיף און ענדיגט מיט אַ זיפץ,
ווי ס'וואָלט איהר עמיץ שטאָרבען ?

וואָס דרעהט זיך אַלץ פאַר אונז דאָס קרענקליך בלאַסע מיידעל ?...

פון דרויסען שמעקט...

פון דרויסען שמעקט מיט פריש געשניטענע היי,
און דאָ איז קיהל און גוט צו־זיצען,
אַזוי ניט טראַכטענדיג צו זיצען.
די הענד פאַרלעגט, דעם קאָפּ אַ ביסעל אָנגעבויגען.
און מיט האַלב צוגעמאַכטע אויגען,
זיך איינהערען ווי שטיל עס וויינט מיין האַרץ אין מיר,
ווי גוט עס וויינט מיין האַרץ אין מיר,
אַזוי זיך גלאַט עס וויינט.
שטיל און גוט.

כ׳ליג ביים ים...

כ׳ליג ביים ים אַ שלעפעריג מידער, איינגעגרעקט מיט זאַמד.
ס׳געהען מענשען מיר צוקאָפּענס, ס׳פאַלען אויף מיין האַנד.
שאָטענס אומגעלומפּערט לאַנגע געהענדיג פאַראויס.
אין דער ווייט, ווי פון אַ נעבעל, קוקט אַ שיף אַרויס.

כ׳ליג און מיינע אויגען־דעקלאַד ווערען מאַדנע שווער.
שלאָף איך איין ? צי בין איך וואך נאָך. כ׳ווייס דאָס שוין ניט מעהר.
כ׳הער אַ שטים, וואָס רעדט פון ווייטענס. כ׳הער דעם ים ביים ברעג.
און מיר דאַכט אַ שטילע כוואַליע טראָגט מיך וואו אַוועק.

אזוי, אזוי, די יאָהרען געהען...

אזוי ! אזוי ! די יאָהרען געהען און איך ווער אַלט.
איך האָב דאָס היינט געפונען אויף אַ שער־בלאַט פון אַן אַלטען בוך,
אַז באַלד און איך וועל ווערען דרייסיג יאָהר.

איך ווינש מיר כ'וואָלט געווען שוין אַלט.
איך וואָלט מיר דאַן געקויפט אַ גראָבען שטעקען,
און אפשר גאָר אַ טאַבאַק־פּושקעלע צום שמעקען,
און וואָלט ארויס אין גאָס, געזעצט זיך ביי דער טיר,
באַטראַכט אַ יעדען איינעם און געלאַכט אין מיר,
אויף אַלע די, וואָס יאָגען איילענדיג זיך פאַרביי
און האָבען גאָר קיין צייט נימ: אַ קוק, אַ לויף, אַ שפּיי,
און ווייטער זיך געיאָגט צו אַלדי גוטע יאָהר.

און אפשר גאָר,
וואָלט איך דאָס אויכעט ניט געטאָן.
נאָר כ'וואָלט זיך פּשוט גאַנץ אזוי געלאָסען,
געגאַנגען מיר שפּאַצירען אין די גאַסען,
די הענד פאַרלעגט אהינטער אויפ'ן רוקען,
אַ ביסעל איינגעבוקט. בנעימות'דיג נאָר קוקען,
ווי שטיל, געלאַסען, ס'טרעטען אויף די שטיינער,
מיינע אַלטע ביינער,
טראָט נאָך טראָט,
טראָט נאָך טראָט.

אוי, גרויסער גאָט אין הימעל.

אוי, גרויסער גאָט אין הימעל,
שענק מיר רוה.
זאָל זיין אין זאמד, זאָל זיין אין שטויב,
נאר לאָמיך איינמאָל זיין שוין טויב
פאר אָט דעם גאַנצען טומעל.

איך בין שוין מיד.
מיט לייב און לעבען מיד.
פון גרויע טעג, פון נאַרישׁ לאַנגע רייד,
פון פוסטע תאוות, איינגערעדטער פרייד,
פון אַלצדינג, וואָס איך טראַכט און טו. —
אוי גרויסער גאָט אין הימעל,
שענק מיר רוה !...

צבֿי גורין

נאַכטליכע שעה'ן.

דו רויכערסט און וויגסט זיך אַ שטומער אין שטול,
ווען עפּעס פאַרוויגט זיך אין דיר אַזוי זאַכט, —
די נאַכט קומט דאָך אָן.
דו קרייזעלסט דעם רויך און באַוואונדערסט ווי גוט
עס איז אינ'ם צימער. עס פליסט דורך דיין בלוט
פאַרגינונג און פרייד צו דער פרידליכער נאַכט,
צו די פאַרביגע נאַכטליכע שעה'ן.

דער טאָג איז אַ האַרטער, אַ בייזער געווען,
דאָך לעסטער ניט איצט און זיי פרעהליך אַ מאָל,
די נאַכט קומט דאָך אָן : —
דער טאָג ברענגט באַגינען נאָר זאָרג צו דיין טיר,
פאַרלעשט זיך דער טאָג — ברענגט די נאַכט באַלד צו דיר,
אַ טיעף־בלויען הימעל און שטערען אָהן צאָהל,
און פאַרביגע נאַכטליכע שעה'ן.

ביים טויט פון קינד.

.1

איך ווייס ניט.

איך ווייס ניט ווי אזוי איך האָב צום בעט געטראָפען,
איך פלעג ניט שלאָפענדיג דורכזיצען נאכט נאָך נאכט,
און גראָד אין יענער חושכ'דיגער, לעצטער נאכט,
ניט אויסגעטונערהייט א וואָרף געטאָן זיך שלאָפען.
א זיסער שלאָף געווען, געמישט מיט פרייד און מיט געזאַנגען
ווי ס'וואָלט א חתונה אין הויז געווען ביי מיר:
איך האָב געטאַנצט, געלאַכט, ביז פּלוצים איבער מיר,
האָט זיך דאָס אַלץ צומישט מיט גרילצענדיגע קלאַנגען.
און אויף מיין קאָפּ האָט עמיץ שרייענדיג געהאמערט,
און מיך ביים האנד געשלעפּט, געוויזען מיר אויף וואָס,
כ'האָב זיך א ריס געטאָן — — זי, האָט געטוליעט וואָס
און אין דער מאָרגען־גרויקייט שטום אזוי געיאָמערט.

.2

מאָרגען־גרוי...

מאָרגען־גרוי איילט זיך אוועק מיט זיין רויב,
ערגעץ א פערדעל צום וואָגען שפּאַנט ווער,
געהט אינ'ם פעלד און באַצייכענט דעם טוי.
ביידע מיר וואַרטען צובראָכענע צוויי
און ווייגען ניט מעהר.
באַלד וועט זיך שטעלען דאָס פוהרעל אין גאַס,
ס'הענגט דאָך אין פענסטער דער טאָג אזוי גרויס.
טראָג ניט קיין צער פאַר זיין ליכטיגען שיין.

ווען ס'וועט זיך הערען א שטילער געוויין
ארום אונזער הויז.
ברייטליך וועט ווערען צועפענט די טיר,
רויש מיט געוויין וועט פול מאכען דאס הויז,
רופען וועט עמיץ און ווייזען דעם וועג,
שווייגענדיג וועלען מיר ערגעץ אוועק
און ס'פוהרעל פאראוים.

שלאפען געהען.

איצט בין איך מיט מיין ליעבען, גוטען שלאף צוזאמען,
זעהט, מענשען — איהר פארשטעלטע און איהר אפענע שונאים,
איהר אלע, וואס פארגינט מיר ניט מיין רוה, מיין לעבען,
ווי ליכטיג ס'ברענט א פרייד איצט אויף מיין ברוינעם פנים,
ווען כ'גרייט מיר אט דאס קארג געלעגער צו, —
עס איז דער שלאף, וואס וועט מיר ברענגען רוה.

שלאף נעמט ארום מיט מוטער־פרייד מיין מידען קערפער,
(מיר פונ'ם געהן צווישען אייך אין הויז און גאסען)
און גלעט אזוי מיר אוים די מידע גלידער מיינע, —
איצט שפאסט פון מיר, איהר ווילט, קענט איהר מיך איצט אויך
האסען:
אט נעם איך און איך לעג זיך מיט מיין שלאף אין בעט
און ס'לייטערט זיך מיין בלוט אין זיסער רוה ביז שפעט.

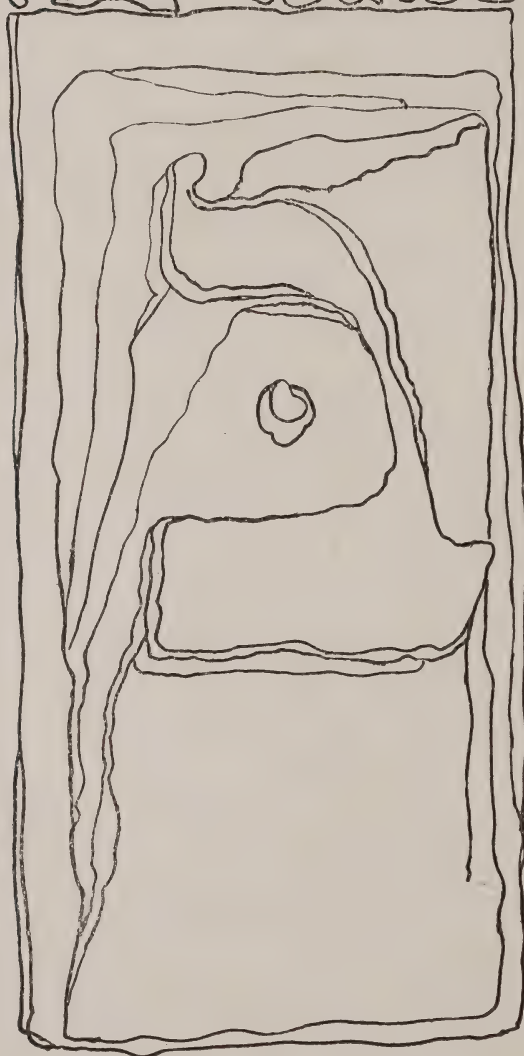
אין פינסטערע נעכט.

איך בלאנזשע אפט אין א לבנה'לאזער נאכט,
אין שטילע, פינסטערליכע נעכט
א שווייגענדיגער,
צוריקגערוקטער אין זיך...
איך בלאנזשע אין א לבנה'לאזער נאכט
שטיל שווייגענדיג, ווי דער באגעהר,
און א פארבליקטער, ווי די שנאה...

צתפֿראנעב

געץ פון געלען אר.

געץ פון געלען אר —
קאפריזען יאגען פון דיין נאז !
עס הערט דער באהנען קאראהאד קיינמאל נים אויף,
נאר שרומפפט בלויז איין נאך האלבע נאכט. —
און רוקט זיך קוים א פרישער טאג,
צעוואקסט ער זיך און שפרייט זיך אוים
און ווארפסט זיך —
ווי א קייט פון הונגער־ווילדע שלאנגען,
דא — אויף דעם נאקען פון דער שטאדט,
באלד אויף איהר ברוסט
און בויערט דורך איהר בויך. —
און רייסט,
און טראגט זיך
אין די קאנקריטען־גרויע, קאבעל־ווייסע,
אייזען.האמעטנע טונעלען,
איבער שאכטען פון דער ערד !
און דער עלעקטרא־שד בייטשט אן און טרייבט
דעם שטאלענעם געיעג פון רעדערייי !

ביאלאסטאצקי י. ב.
בערגער

ב. י. ביאלאסטאצקי

אין גאס.

אויגען רויט, ציינער שווארץ, האר צושויבערט און גרוי,
אין די באקען צולעכערט, אזוי ווי א זיפ:
שטעהט ער וואקלענד ביים שענק, רעדט צו זיך אין דער שטיל
מיט א שמייכעל פארקרימט אויף זיין אונטערשטער ליפ.

און דערביי אויפ'ן ראג זיצט אן אלטיטשקע פריי,
ווארפט איהר עמיץ א סענט פאר איהר קרומליכען פוס.
ניט זי בעט, ניט זי דאנקט — ס'טוט א ציטער איהר מויל,
און א פינטעל מיט אויגען פארקלעפטע פון פלוס.

ארימע מענשען.

ארימע מענשען — די קינדער פון פראצע,
קויטיגע פנים'ער, בלאטיגע פיס,
גליקליכע לעבט איהר אפ אייערע יאהרען, —
קויטיגע פנים'ער, בלאטיגע פיס.

גריבער צוגראָבען און וועגען צואַקערט,
פלייצעס געבויגען, געשוואָלענע הענט.
זונען פאַרגעהען און געהען אויף ווידער —
פלייצעס געבויגען, געשוואָלענע הענט:

רוהיגע שלאָפט איהר די נעכט, ווי גע'הרג'עט.
וואַקסען אויס קינדער פון אונטער דער ערד.
בעטען די ווייבער: „א, ראַטעווע, יעזוס!"
וואַקסען אויס קינדער פון אונטער דער ערד.

העק אויף די אָרעמס, די דיכען פאַרגאַרטעלט,
קליידער פאַרלאָזען, א ריס אויף א ריס. —
אומגליקליך לעבט איהר אָפּ אייערע יאָהרען —
קויטיגע פּנים'ער, בלאָטיגע פיס.

אינגעלע ליעבער.

א שפּיז אין דער לופטען,
א שאַרף פון א שווערד, —
מיין קרוין ליגט פאַרבלוטיגט,
פאַרבלוטיגט אויף דר'ערד.

— אינגעלע ליעבער,
קליינינקער מיין, —
דו וועסט שוין ניט זעהן מעהר
די ליכטיגע שיין...

אין רויך און אין פייער
ביזטו ניט אוועק.
אַ נוסס'ען האָט מען
געלאָזט דיך אין וועג.

אַ פערד איז געפלויגען —
דער פיינד האָט געזיגט —
און האָט מיט די פיס דיר
דיין הערצעל צודריקט.

— איננעלע ליעבער,
קליינינקער מיין,
דו וועסט שוין ניט זעהן מעהר
די ליכטיגע שיין.

א. בערגנער

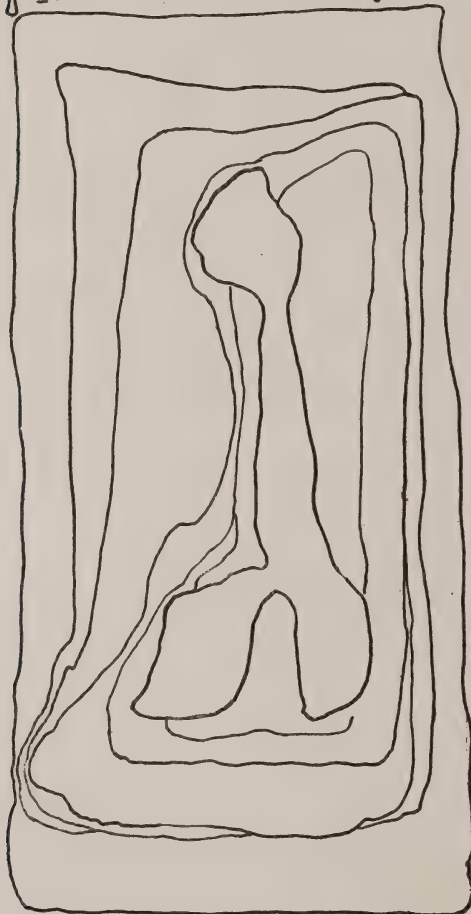
פאַר מיין איינזאַם פענסטער.

פאַר מיין איינזאַם פענסטער ברענט אַ גאַס־לאַמטערן,
ניסט זיך אין מיין צימער בלוי־ווייס צאַרטעס ליכט :
צינד איך ניט קיין פייער, זיץ מיר שטיל אין וויג־שטול
און דאַס ליכט פון דרויסען פאַלט אויף מיין געזיכט.

חלומ'ט מיר פון נאָרד־לאַנד. העלע נאַכט, פאַרטרוימטע.
ערגעץ אין דער ווייטקייט פאַכען פליגעל שטיל.
און פון שלאַף געוועקטע פליהען ווילדע שוואַנען
און די נאַכט־לופט ציטערט און צעוויינט זיך קיהל.

חלומ'ט מיך די נאַכט־זון פון דעם ים געבאָרען,
ווי אַ גייסט פון אַבגרונד שפּירט די געגענד אוים.
און די פיאָרדען דרעמלען, הילען זיך אין רויטקייט
און די שפּיצען־פעלזען שטרעקען רויט ארוים.

און אין אַ רינג פון ברעגען, ווי אין ריזען־בעכער,
פליסט דער שטראָם אין פינקעל, ברענט ווי רויטער וויין :
צאַרטע הענט געהיימע וויגען שטיל מיין וויג־שטול
און חלומות שטילע הילען צאַרט מיך איין.

גאָלד הערמאַן

הערמאן גאלד

געזועלען איך האָב איינמאָל גע׳חלום׳ט...

געזועלען, איך האָב איינמאָל גע׳חלום׳ט א חלום:
מיין הויז אזוי גרויס, אזוי שעהן און אהן ווענד.
און אזוי חלום איך נאָך איצט און ווייטער
און וויל לעבען א לעבען אזוי ווי איך וויל,
א׳ניט ווער איך ברוגז און וויל גאָרנישט קיין זאך.
און איהר און די וועלט וועט זיך זיין אהן מיר,
אייער טריט ניט גאנץ און בליק ניט פול.
און די וועלט וועט זאָגען בייז און שטיל:—
עפּעס פעהלט.
איהר וועט זעהן, אייערע קליידער וועלען ניט ליגען ווי איהר ווילט.
און די גאנצע וועלט וועט גאנץ ניט זיין
אהן מיר.

אויפ׳ן באַרג שטעהט אַ מיל...

אויפ׳ן בארג שטעהט א מיהל,
מאָלט זי שטענדיג קאָרן מעהל.
פאָהרען פוהרען בארג ארויף —
מיט מעהל.
פאָהרען פוהרען בארג אראָפּ —
מיט מעהל.

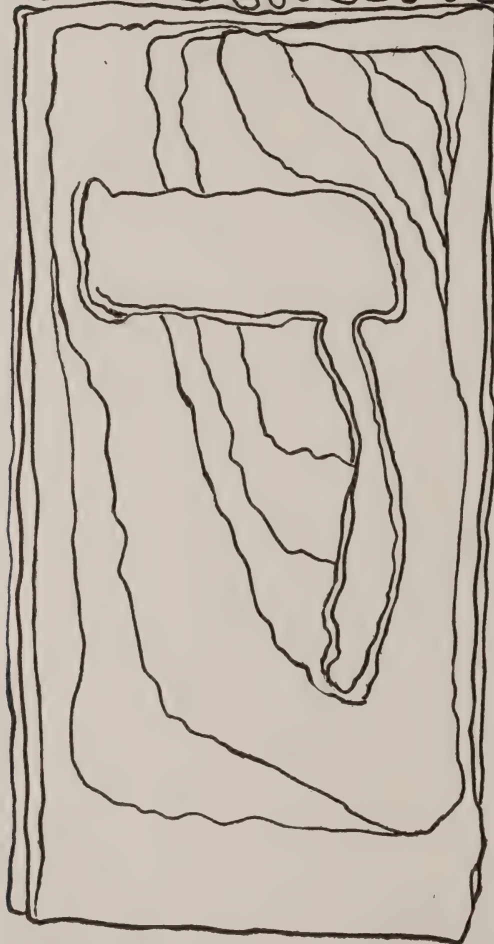
נאָר שבת און יום טוב שטעהט שטיל
די מיהל.
קומט א פויגעל פון וואלד ארויס,
עפענט די פליגעל און שפּרייט זיי אויס
איבער גאַנצען בארג הויך און איבער דער גאַנצער
מיהל גרויס,
און רופט, און שרייט אויס —

מיין מיהל! —
מיין מיהל! —
מיין מיהל! —
מיין מיהל! —

הערען דאָס אלע פייגעל אין וואלד,
די חברים און פריינד, יונג און אלט.
יע, זיי ווייסען דעם פויגעל,
יע, זיי קענען איהם לאַנג.
גלויבען זיי איהם און גלויבען זיין וואָרט,
און ציהען אין שורות אין לאַנגע צו איהם,
און קומען, און שטעלען זיך אויס ארום מיהל,
און מאכען א כאָר, און אזוי זינגען זיי: —

זיין מיהל! —
זיין מיהל!
זיין מיהל!
זיין מיהל!

נידערט אַרונטער דעמאָלט דער פויגעל,
דער רייכער פויגעל, דער גוטער פויגעל,
און איז זיי מכבד פון זיין גרייטער האַנד,
פון זיינע זיסע, בעסטע, טרוקענע קערנער.
בענטשען זיי איהם און בענטשען זיין מיהל.
און פאַרבערענגען, און שפרינגען, און זינגען זיך
פרעהליך.
ביז לאַנג נאָך דער נאַכט
און ווייט נאָך אין טאָג!

דילאָן א. מ.
וואַפּגן צילע

א. מ. דיליאָן

נאכט.

נאכט. ס'קריכט די פינסטערניש אין צימער אום,
אט קומט זי צו צו מיר און שפרייט זיך ארום מיר.
איך פיהל זיך א געפאנגענער ביי איהר.
עס קלאפט מיין הארץ און ציטערט שווער
און א געשטאלט אין מיטען צימער שוועבט אריין
און פיאנא־קלאנגען, לייכט ווי זי,
הויבען זיך און לאזען זיך אראפ, ווי זי,
און פליהען ווייטער אום אהין, אהער.

און אט איז זי א שטילע קעגען מיר
מיט אויסגעשטרעקטע הענד.
לאנגזאם געהט זי אום און הויבט ארויף די הענד
און לאזט זיי לייכט אראב.
אט פליהט זי נאך די קלאנגען נאך
ווי יאגען וואלט זי זיך נאך זיי.
פליהט ; און פליהענדיג
דרעהט זי א ווייסע רויז ארום איהר קאפ.

אַט שטרעקט זי אויס די האַנד צו מיר
און פיהרט איהר האַנד אויף מיין געזיכט אַרום און גלעט.
קראַנק בין איך און מיד פון מענשען.
שטאָדט און שטויב און רויך.
די קלאַנגען און די פינגער
גלעטען צאַרט מיין האַרץ
און איך טראָג זיך
מיט די קלאַנג און די פינגער אין דער הויך.

אויף וועמעס מזל...

אויף וועמעס מזל קלאַגט אַזוי דער רעגען?
אויף מיינעם אפשר קלאַגט אַזוי דער רעגען?
אָדער אויפ'ן מזל פון אַ בלינדען, הויקער,
וואָס שלעפּט זיך ערגעץ אויף פאַרשטויבטע וועגען?
צי אפשר אויפ'ן הונד, דעם גלגול פון די וועגען?
אויף וועמעס מזל קלאַגט אַזוי דער רעגען?

ציליע דראַפּקין

מיין ווייסע שניי פרינצעסין

אָ, ווייסער גייסט,
פרינצעסין מיינע!
דער פריהלינג רייסט און רייסט
אויף דיר די קליידער דיינע.

דער רוהם פון פריהלינג איז אין לופטען,
באַקרוינט איז ער מיט בלומען,
ער טראָגט מיט זיך פּאַרפּומען,
און פרישע פריהלינגס דופטען.

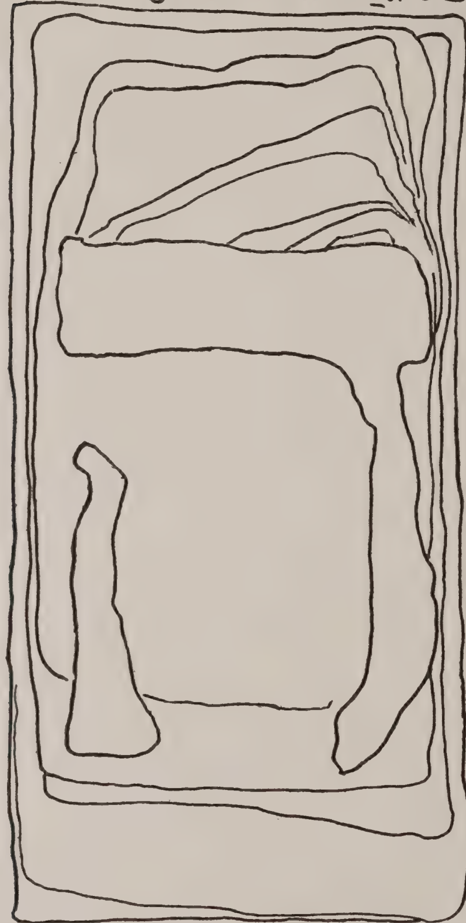
און ער וועט ברענגען דיר דיין טויט,
מיין ווייסע שניי־פרינצעסין!
מיט שאָטענס איז דיין וועג צושפּרייט,
צוגעהסט און וועסט פערגעסען.

מיין הארץ צורייסט א טיפער וועה
פאר דיר, מיין גייסט פון אומעט.
געה גיך אוועק, פרינצעסין שניי,
דער פריהלינג זשומעט, זשומעט...

כ׳האָב זיך געזעהן אין חלום...

כ׳האָב זיך געזעהען אין חלום
שטעהענדיג ביי׳ן פענסטער מיט אַן איינגעבויגטען קאָפּ
און קוקענדיג פון פינפטען שטאָק אראָפּ.
איך האָב אויף עפּעס זיך פערטראַכט, אַן עפּעס זיך דערמאָנט.
און ס׳איז דער טראָטואַר געוועזען אַזוי נאָהנט, אַזוי נאָהנט...
עס האָט געקוקט אויף מיר דער טראָטואַר מיט מילדע גרויע אויגען
און האָט ווי אָרעמס ליעבע, ווי אַ ווייכע בעט צו זיך געצויגען...
דער טראָטואַר איז ווייך געוועזן אַזוי און נאָהנט,
אַז אויף מיין קינדיש בעטעל האָב איך זיך דערמאַנט,
מיר האָט זיך מיט אַמאָל פערוואָלט שלאָפען...
קען איך היינט אויף אַן אָפּרוה טאַקע האָפען?
איך האָב זיך מעהר און מעהרער איינגעבויגען
און צו מיין אָפּרוה ווי אַ פויגעל לייכט געפלויגען...

האַלפערן מ. ל.

מ. ל. האַלפּערן

די שיף געהט אַפּ

דאַס טרייב־ראַד אין די וואַלען רוישט. די שיף געהט אַפּ.
איך קוק די מענשען אַן וואַס שטעהען נאָהנט ביים ברעג,
און פרעמד נעהמט אויף מיין הארץ דעם לעצטען גרוס פון זיי.
און רגע־ווייז פיהרט ווייטער אונז די שיף אוועק,

און קלענער ווערט דער ברעג און גרויער מעהר און מעהר
און רוישיג ציהט זיך נאָך דער שיף א ווייסער שוים.
ווי שוים צופליסט אין מיר דאַס גליק פון ליעבע איצט,
ווי שוים צופליסט אין מיר מיין הארצענס שעהנסטער טרוים.

איך קוק די געגענד אַן וואַס רינגעלט מיך ארום,
עס שפרייט זיך אוים פאר מיר א ווייטע פרייע וועלט.
אין מערב־זייט די זון, אין מזרח־זייט א ברעג.
א מיילען לאַנגער ברעג מיט בארג און וואלד און פעלד.

און אַפּגעזונדערט שטעהט א ווילא דאָ און דאָרט
און אלע פענסטער קוקען פריי צום ים ארוים.
און דאָ אין מיטען ים באוועגט זיך אונזער שיף
און איבער אלץ שפרייט פרידליך זיך דער אָוועגד אוים.

אין קוני איילאַנד

משה־לייב, משה־לייב,
ס'איז ניט פון זיידען'ס פעלד דאָס שיקסעל, וואָס דו זעהסט,
פון וואַנען דען? פון היע.
דאָס הייסט — א פויגעלע פון א בראָדווייער נעסט
איז זי? — — —
קען זיין.

און אפשר גאָר
איז זי אזא וואָס טאַנצט די האַנאַלולו־טענץ
אין קוני איילאַנד דאָ.
און אַלע נאַכט באַווארפט מען זי מיט גאָלד און קרענץ —
א יאָ? — — —
קען זיין.

און אפשר גאָר
האָט זי א מאַן א לאָרד, וואָס טראָגט א ווייסען באָרד,
און וואוינט אין א האָטעל,
וואו שטייט, ווי וואַקס־פיגורען, שטעהן די דינער דאָרט
ביים שוועל? — — —
קען זיין.

אויב יאָ אזוי,
פאַר־וואָס־זשע קומט דער לאָרד ניט אויך אהער צוגעהן,
פאַרוואָס? וואו איז ער, וואו?
צי איז ער אויך אליין, משה־לייב? אזוי אַליין
ווי דו? — — —
קען זיין.

והיה באחרית הימים.

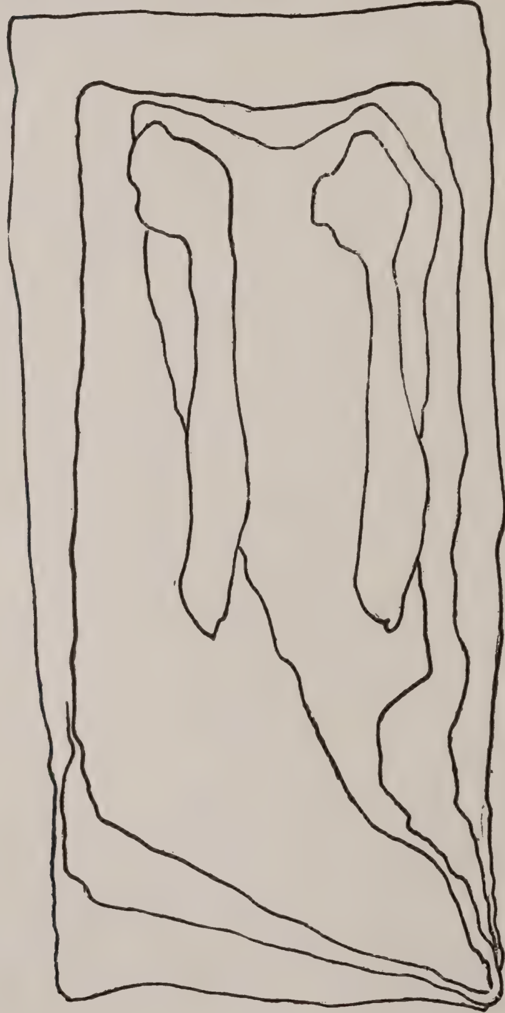
און ברענגען וועט פרידען און רוה פאַר דער ערד
אַ קעניג, וואָס קומט אויף אַ שניי־ווייסען פערד.
צי דאָס איז אַ בענשונג, צי דאָס איז אַ פלוך —
אַזוי שטעהט געשריבען אין הייליגען בוך.
— והיה באחרית הימים.

געגליהט האָבען שטערען און בלומען געבליהט,
געזונגען אין וואַלד האָט דער פויגעל זיין ליעד,
געוואַרט האָט דאָס לעבען אַנ'אייביגקייט לאַנג
דעם קעניג אַנטקעגען צוגעהן אויף זיין גאַנג.
— והיה באחרית הימים.

דורך פייער און בלוט און פאַרוויסט איז די ערד.
און וועמען האָט איבערגעלאָזען די שווערד?
אויף וועמען וועט פאַלען זיין הייליגע שיין,
וואָס וועט ווי די זון אַזאַ לויטערע זיין?
— והיה באחרית הימים.

אַ קעניג, מיין דורות פאַרהייליגטער, דו,
פאַר וועמען דיין פרידען? פאַר וועמען דיין רוה?
דאָס בלוט פון די דורות פאַרגאָסען פאַר דיר
וועט קומען און מאָהנען אַן ענטפער פאַר מיר.
— והיה באחרית הימים.

וואָרשע משה

משה וואַרשאַוו,

מיין נשמה.

(אויסצוג)

גאָט האָט מיר אַ פּקדון געגעבען :
אַ נשמה, אַ ווייסע, אַ ריינע
מיט אַ קינדישען צאַפּעל
און קינדישען לאַכען.
און אויגען — צוויי טויבען.
איך האָב די נשמה געשאָכטען,
אַ קרבן געבראַכט דעם ניט־גוטען.
און עס האָט דער ניט־גוטער
אין דער שעה אין דער בייזער
מיט אַ כשוף באַפוילען דער טויטער נשמה,
וואָס איז איהם צופוסענס געלעגען,
זי זאָל אין מיין גוף אייביג לעבען אַ טויטע.

איצט געה איך אַרום,
און הער זיך אַלץ צו
ווי ס׳קריכען שטיל אום
אין נשמה ביי מיר
קאַלטע און גליטשיגע ווערים.

און כ׳וויים:
ס׳איז געקומען די שעה,
באַלד וועט גאָט רופן,
באַלד וועט גאָט מאָנען
זיין פּקדון צוריק.
א ליעבהאַרציגער שמייכל אויף גאָט׳ס ליפּן רוהט
פאַר זיין שעהנעם פּקדון,
א מלאך א ווייסער שטעהט ביי דער זייט,
א גינגאָלדענע קרוין אין דער האַנד;
און אין זיו־השכינה־ליכט
מאַכען צדיקים א ראָד.
טאַנצענדיג, זינגענדיג
געהען אנטקעגען
גאָט׳ס אויסדערוועהלטער נשמה.

כ׳בין אין גאַס ארויסגעלאָפען...

כ׳בין אין גאַס ארויסגעלאָפען.
אין א שווערע, שוואַרצען חלום
איז די גאַס נאָך שטיל געשלאָפען;
מיט א ווייסען, טויטען פּנים
האָט די לבנה שטיל געקוקט.
מיט א ווייסען טויטען פּנים
האָט א שאָטען זיך גערוקט.

כ׳בין אויף וועגען אומגעגאַנגען...

כ׳בין אויף וועגען אומגעגאַנגען
און געזוכט צו דיר דעם וועג,
האָט אַ נעבעל מיך געפאַנגען
אין די גרויע באַשפּינטע טעג.
און מיין האַרץ האָט זיך געריסען
צו דיין פלאַמענדיגען קוואַל,
צו דער נאַכט האָט צוגעשמידט מיך
דער לבנה׳ס בלייכער שטראַל.

נעבעל גרויע טעג לבנה בלייכע נעכט,
אייך צופוסענס ליגט אַ לעבען איצט פאַרשוועכט.

מיט אייגענע הענד...

כ׳האָב מיט אייגענע הענד מיין נשמה פאַרברענט,
איהר אַש אויף די ווינטען צוזייט.
ניט איך שילט, ניט איך וויין, ניט איך קריץ מיט די ציין,
איך גע־ה מיר אַרום שטילערהייט.

און אפשר ?... אפשר ?...

האָט דער ניט־גוטער מיט מיר זיך געשפּילט,
ער האָט פון פאַרצוקונג דעם ריח דערפיהלט;
און דאַמאָלט האָט ער עס מיין האַנד אָנגעריהרט
און האָט מיך צום טמא־מזבח פאַרפיהרט.

אױפ'ן קבר פון מיין נשמה.

אויפ'ן קבר פון מיין נשמה האָב איך אַ געצעלט געבויט,
דאָרטען וואוין איך איצט — פון נוים.

יפה יוסף

הימנען

גאָט'ס הויז.

דאָס הויז פון גאָט וועט קיינמאָל ניט פארשלאָסען ווערען,
און אויסגעהן וועלען ניט די קנויטען און די רעהרען,
און אַלע וועגען וועלען זיך אהינצו שפּינען,
און יעדער וואנדער־טויב וועט דאָרט אַ נעסט געפינען.

און ווען דו וועסט נאָך ווילדע טעג און רויטע נעכט,
אין פינסטער דרעהען זיך און צאַפּלען אין אַ פלעכט
פון שדים־שטריק, מיט גרויען אַש אויף דיין געמיט,
און בליי און בלוט, און טריפזאַמד אונטער דיינע טריט,
וועט שטעהן אין שטילען טאָל דאָס שטילע הויז פון גאָט,
אָהן כעס, אָהן האַס, אָהן טאַדעל און אָהן שפּאָט...
דאָס ליכט וועט ברענען, און דער טויער וועט זיין אָפען,
און קיינער וועט ניט רופען, קיינער וועט ניט שטראָפען,
נאָר ביי דער שוועל וועט שטעהן גאָט'ס ליעבשאַפט און וועט האַרען
צו קושען דיר די וואונד, און היילען דיינע צער'ן...

אויפ'ן ים.

דער ים איז שטיל,
עס געהט די שיף
מיט שטאָלצער רוה איהר וועג
און לאָזט נאָך זיך
אין גרינעם ים
א ווייסען לאַנגען פלעק.

פון ווייטען זעהט
אַן אינזעל זיך,
באַדעקט מיט גרינעם וואלד;
די לופט איז פריש,
דער הימעל בלוי,
די זון זי שטראַלט און שטראַלט.

עס וויגט מיין הארץ
זיך מיט'ן ים
אין זיסען הין און הער,
און אויפ'ן דעק
שטעה איך קוק
און ווער פארטרוימט אלץ מעהר.

איך שפיר אין זיך
דעם שעהנעם וואלד,
דעם בלויען הימעל צעלט,
די שטראַלען פון
דער גרויסער זון,
דאָס ברייטע וואסער-פעלד.

נאכט אין שטאָדט.

עס רוהט דער ווילדער טאָג נערוויש,
די גאסען זיינען וויסט;
א בלייך־ווייסע לבנה נאכט
די שטומע שטאָדט פארגיסט.

די הויכע הייזער שטרעקען זיך
פארלאָשען טויט און שטאר,
עס הילכט צוריק דעם געהערס טריט
דער פוסטער טראָטואר.

פארשוואונדען איז דעם לעבענס פולס,
דאָך קלאפט ער ערגעץ וואו,
צי האסטיג, ווילד אין נעסט פון פרייד,
צי זאנפט אין שלומער־רוה.

און פלוצים הארך... אן אמבולאנס
די ווייסע נאכט צוריהרט. —
האָט אימיצער דערשאָסען זיך?
ווער וויים, וואָס האָט פאסירט.

ס'דרימלען ארום אונז...

ס'דרימלען ארום אונז פאר'חלום'ט די בוימער,
זיירענע שאָטענס דעם וואַלד דעקען איין;
איבער דעם וואסער אין גלאַנציגע פּאַסען
ווארפט די לבנה איהר צערטליכען שיין.

שפּילענדיג גרייזעלט דער נאכט-ווינט די גראָזען,
ס'וויגען די ווערבען פארשלאָפען דעם קאָפּ;
טויזענדער גאָלדענע אויגען פון הימעל
פינקלען און שפּיגלען אין וואסער זיך אָפּ.

יוסף יפֿה

און ווער איך בין...

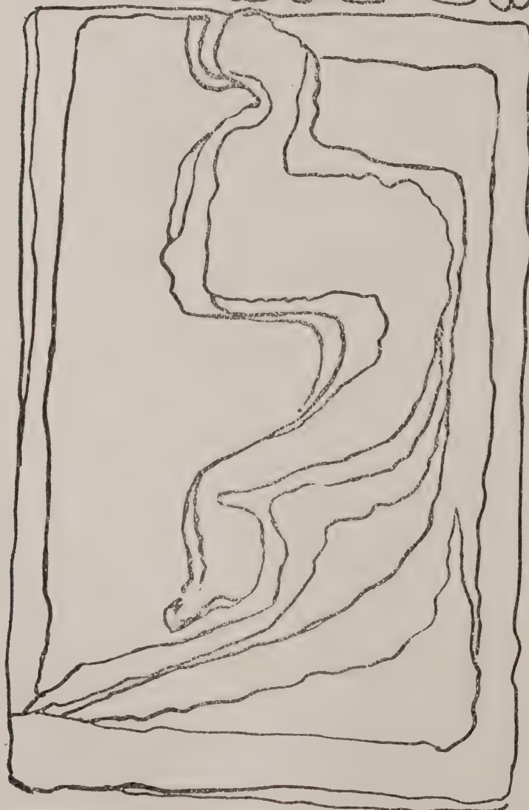
און ווער איך בין, מעהר ווייס איך נים.
איך ווייס נאָר, אז איך בין.
און בלאָנדזשע אום פון אָרט צו אָרט;
איך ווייס ניט זעלבסט וואוהין.

און ווער זי איז, וואָס פיהרט מיך אָלץ,
וואָס ציהט מיך אַלין, דאָס ווייס איך ניט;
איך ווייס נאָר, ווי:ו איהר אָטעם הויכט,
שוועבט מיין נשמה נאָך.

ווי כ'האָב זי ליעב, צו זאָגען איהר
דאָס קאָן איך נישט, דאָס פיהל איך נאָר,
און פיהלט זי אויך אזוי —
ווי וואויל איז מיר.

און פיהלט זי ניט אזוי —
ווי וועה איז מיר.

לאַנדוי זישע
לאַפּין ב.
לודוויג ראובן
לייוויק ה.
ליעסין א.
לעיעלעס א.

זישאַ לאַנדוי

מיט וויפיעל טרויער...

מיט וויפיעל טרויער קוקען פרויען אויגען ?
אויף זיי'רע רייצענדע און רונדע גלידער
א פוילער נעבעל שטענדיג איז פאַרצויגען.

ניט איינמאָל געהסט אוועק פון זיי א מידער,
דאָך איידער ס'שלאָגען דיינע לעצטע שטונדען
ניט איינמאָל וועסטו זיין ביי זיי נאָך ווידער.

דו ביזט צו זיי אויף אייביג צוגעבונדען,
ווייל אונפאַרגענגליך, אייביג איז דער טרויער,
און ס'איז דיין בלוט מיט בענקשאַפט אָנגעצונדען.

און אָפטמאָל לייכטען אין דיין וועלט דער גרויער,
פון צוגעזאָגטען לאַנד די ווייטע זונען
און ס'איז די פרוי צו יענעם לאַנד דער טויער —

אז וואויל איז דעם, וואָס האָט דעם וועג געפונען

היינט אָוועגד.

אָוועגד אינ'ם הויז.
דו זיצסט אין הויז און קוקסט ארויס.
פון פענסטער דיר ארויס.
דאָס ווייב זיצט אויף אַ שטוהל און העפט
און אפשר נעהט.
איך קוק מיך אום און זעה: זי זיצט זיך גלאַט אזוי
און ניט זי העפט, און ניט זי נעהט,
נאָר האַלטענדיג נאַכלעסיג אין דער האַנד
די גאָדעל, שער, צי דאָס געוואַנד
פאַרטראַכט זי זיך ווי טאָג נאָך טאָג
אין דאגות נאָר פאַרגעהען.
און קיינמאָל קענסטו ניט ארויס
פון אָנגעצייכענטען און לאַנגווייליגען קרייז.
און יעדען טאָג, וואָס געהט אַוועק, איז דאָך אַ ...
ער וועט צוריק שוין מעהר ניט קומען.
און גלייך ווי דער וועט דאָך דער צווייטער אויך פאַרגע...
און דאָס, אויף וואָס דו האָסט געהאָפט, געוואַרט,
האָט אָבגענאַרט.
און טראַכטענדיג אזוי,
מיט האָפנונג הויבט זי אויף איהר בליק צו דיר.
גראַד האָסטו אָבגעקעהרט פון פענסטער זיך
און קוקסט אויף איהר,
און מיט אַמאָל ווערט אַלץ דיר קלאָר.
דו הויבסט זיך אויף.
געהסט צו צום ווייב, דיין טרייען ווייב,
לעגסט אויף איהר אַקסעל לייכט איין האַנד ארויף
און מיט דער צווייטער גלעטסטו איהר די האָר

און זאָגען ווילסטו איהר אזויפיעל גוטע רייד,
דאָך זאָגסטו ניט קיין איינציג וואָרט,
נאָר געהסט צוריק דיר אויף דיין אָרט
און קוקסט פון פענסטער ווידער דיר ארויס.
די נאַכט איז טיף, די שטערען זיינען גרויס,
און רוהיג שפּרייט דיין האַרץ זיך אויס.

עס איז ניט קאַלט...

עס איז ניט קאַלט, דאָך מיינע גלידער
נעמט דורך די דינע אָווענד קעלט;
איך געה ארום א לייכט פארטראַכטער
אין פייכטען ליימיג־ווייכען פעלד.

אין הימעל שווימט דאָרט א לבנה
און שטערען לויכטען איבער מיר,
דאָך וואָס באַרוהיגט און עס טרייסט מיך,
לאמטערען געלע, דאָס זייט איהר!

א מענשענ׳ס האַנד האָט אָנגעצונדען
און היט די גאַנע נאַכט אייך אָב.
אַ, פארלאַמטערענדיגע טאָלען,
איך לאָז צו אייך זיך איצט אראָב.

דער ווינד באַוועגט די קליידער מיינע,
דער ווינד בלאָזט קיהל מיר אין געזיכט,
און אין מיין האַרץ איז אויפגעגאַנגען
א גרויס און וואונדערבאַרעס ליכט.

איז דער הײליגער בעל־שם־טוב...

איז דער הײליגער בעל־שם־טוב אין פעלד אומגעגאַנגען,
באַגינען אין פעלד אינ׳ם קאַלטען געגאַנגען,
עס האָבען פון צפון געבלאָזען די װינטען,
קאַלט און פראָסטיג האָבען געבלאָזען די װינטען,
אַז ס׳האָבען גענומען איהם פריהרען די גלידער.
און ס׳האָט מיט פאַרפראָרענע גלידער
דער הײליגער בעל־שם־טוב געעפּענט די לעפצען
און האָט אויפ׳ן קול זיך צוזונגען,
אַזוי האָבען זײנע געעפענטע לעפצען
געזונגען, געזונגען, געזונגען:
„אַז װאויל איז צו דעם, װאָס האָט זוכה געװעזען
„דײן װינד זאָל אַמאָל איהם באַריהרען,
„אַז װאויל איז צו מיר, װאָס כ׳האָב זוכה געװעזען
„פון קעלטען פון דײנע צו פריהרען.
„אַז װאויל איז צו מיר און אַז װאויל איז און װאויל,
„אַז װאויל איז און װאויל איז און װאויל."

און דורשטיג די פראָסטיגע לופט אַלץ געטרונקען
און װידער אין טיפע מחשבות פאַרזונקען.

און אײנציגװײז איז אינ׳ם הימעל אַרויס
אַ זון אַזוי פלאַמיג און גרויס,
אַז װי אין גיהנום געװאָרען איז הײס,
פון פנים גערונען האָט טראָפּענװײז שװײס
און ס׳האָט אינ׳ם ברענענדען פעלד
קײן װינטעל צומאָל ניט געװעהט,
נאָר פלוצים זיך האָט דורכ׳ן ברענענדען פעלד

דאָס קול פון בעל־שם־טוב צושפּרייט,
דאָס האָט דער בעל־שם־טוב געזונגען,
אַ לויב צום באַשעפער געזונגען:
„פאַר קעלטען און היצען, פאַר זון און פאַר רעגען,
„פאַר טאָג און פאַר נאַכט, דיר אַ לויב!
„פאַר אַלעס, וואָס דו שיקסט דעם מענשען אנטקעגען,
„אַ לויב דיר, אַ לויב דיר, אַ לויב!
„און וואויל איז צו מיר, וואָס איך ווער איצט פאַרברענט,
„פון פייערען דיינע פאַרברענט.
„און אויב איך בין זוכה, און דו האָסט באַשערט
„צו פאַלען פון דורשטיגקייט איצט אויף דיין ערד,
„ווי וואויל איז צו מיר און ווי וואויל איז און וואויל
„און וואויל איז און וואויל איז און וואויל."

פערהאַנען ווערטער...

פערהאַנען ווערטער וואונדערבאַרע דינע,
קוים זאָגסטו זיי, ווערט לייכטער דיין געמיט.
זיי זאָגען אָבער זאָגסטו קיינמאָל ניט,
אמאָל נאָר, ווען דו הערסט אַליין ניט דיינע רייד,
דיר פאַלען זיי גלייכגילטיג פונ׳ם מויל.
דו ווייסט אפילו ניט דערפון, ערשט שפּעט נאָכדעם
דערזעהסטו, אַז מיט דיר איז וואונדערבאַרס געשעהן:
דו רעדסט אזוינע רייד, וואָס קיינמאָל האָסטו ניט גערעדט,
דו זעהסט אזוינס, וואָס קיינמאָל האָסטו ניט געזעהן.
און אַלץ, צו וואָס דו ריהרסט זיך צו, איז
פרייד און פרייד און פרייד —
אָ, ווערטער וואונדערבאַרע, דינע.

ס'איז היים אין שטוב...

ס'איז היים אין שטוב. איך קען ניט שלאָפען.
איך טו זיך אָן. איך געה ארויס.
מיט בוימער, גראָזען און לאַמטערען
שפרייט מילד און לייכט די נאכט זיך אויס.

איך זעץ אוועק זיך אויפ'ן ברונען.
ס'איז קיהל און שטיל. עס געהט דער ווינד
דורך מיינע האָר ווי שלאַנקע פינגער;
שוין האָבען מיך דערשמעקט די הינד.

עס קומט אָן טעדי און ס'קומט פרעדי,
מיט וויפיעל ליעבע גלעט איך זיי! —
כ'וועל ניט צוריקגעהן אין דער שטוב שוין,
כ'וועל נעכטיגען דאָ אויפ'ן היי.

אַ קליינער פּארק מיט ווייניג בוימער...

אַ קליינער פּארק מיט ווייניג בוימער
און ביי דער זייט אַ הילצערן הויז:
אַ ראָב אויף איהם איז אויסגעמאָלען, —
ווי קינדיש זעהט דאָס אַלעס אויס.

און צוגעקלאַפּט איז דאָרט אַ בלעכעל
און אויפ'ן בלעכעל שטעהט, אַז דאָ
איז אכצעהן הונדערט ניין און פערציג
געלעבט האָט ע ד ג א ר ע ל ע ן פּ אָ.

די ראָב, דער נאָמען עפּעס וועקען
פּאַרגעסענס פון לאַנג אין מיר,
און ווייל מען קען דאָס הויז באַזוכען,
אַזוי לאָז איך זיך געהן צום טיר.

אין אַ קימאָנאָ רויט ווי שאַרלאַך
אַ פרוי פון פענסטער קוקט אַרויס;
כ'האָב פיינט אַזוי קימאָנאָס רויטע,
אַז כ'קעהר זיך ניכער אָפּ פון הויז.

איך בלייב שוין ליעבערשט שטעהן אין דרויסען.
איך לייג צוזאַמען מיינע הענד
און קוק מיר אויף דעם דאַך דעם ברוינעם,
איך קוק מיר אויף די ווייסע ווענד.

פון פאָ'ם אַ ליעד אַ וואָרט, אַ שורה
זיך פּלאָנטערען אין מיין געדאַנק;
וואו האָב איך זיי געהערט, געזעהען?
מיר דאַכט זיך, ס'איז שוין דורות לאַנג.

און דאַך געטרייסט האָט און געשראָקען
אין חלום מיך און אויפ'ן וואָהר
דאָס אַליץ ערשט נעכטען. ווערט זיך ווען נאָך
דאָס ווידערקעהרען? — Nevermore!

צו אַ דאַמע אין אַ גרויסען הוט...

פון גרויסען הוט פאַלט אויף דיין שטערען
און אויף אַ העלפט פון דיין געזיכט
אַ טיפער שאָטען, שאַרפער קוקען
די קנייטשען פון אַרום דיין מויל.
דו ביסט נאָך יונג, אין גאַנצען איבער דרייסיג,
דאָך איז דיין יוגענד ווייט שוין הינטער דיר,
און דיינע שוואַרץ-פאַרגרויטע האָר פאַררוהיגען
נאָך מעהר דיין רוהיגעם און לענגליכעם געזיכט.
אָהן רייץ שוין זיינען דיינע ברוינע אויגען,
דיין הויכער, ווייסער האַלז און דיינע פיינע פיס.
שוין קלינגט דיין שטימע קאַלט אַזוי און טרוי׳ריג—
נאַר מיין נשמה ציטערט, ציטערט ציטערט,
זי ציטערט, ציטערט אַלץ נאָך דיר.

אַוועגד אין קעלער.

— דו ביזט מיינע? — איך בין דיינע.
— דו ביזט מיינער? — יאַ.
— רעד, כ׳האָב ליעב די שטימע דיינע
— רעד איך שעהן דען? — יאַ.

— כ׳דאַנק דיר פאַר די גוטע ווערטער,
דו האָסט מיר דערפרעהט מיין האַרץ.
— יאָ, ס׳איז אמת, קענסט מיט ווערטער
מאַכען פרעהליך איטליך האַרץ.

— ווילסטו נאָך אַ ווײַלע בלײַבען,
אָדער ווילסט אהיים שוין געהן ?
— איך וויל נאָך אַ ווײַלע בלײַבען,
ס׳ווילט זיך מיר אהיים ניט געהן.

— ווייסט ? ס׳איז גוט דאָ אינ׳ם קעלער
אָווענד־צײַט ביים קריגעל ווײַן.
— יאָ, ס׳איז גוט דאָ אינ׳ם קעלער
אָווענד־צײַט ביים קריגעל ווײַן.

— וואו האָב איך דיך אויסגעפונען,
וואו ביסטו ביז איצט געוועזן ?
— זאָג, וואו האָב איך דיך געפונען,
וואו ביסטו ביז איצט געוועזן ?

— הויב אַ ווײַלע אויף די אויגען,
איך וויל קוקען איצט אין זיי.
— גוט, איך הויב אויף מײַנע אויגען,
דו זאָלסט קוקען איצט אין זיי.

און דיסקוטירענדיג ביים טיש...

און דיסקוטירענדיג אין דער קאַפע ביים טיש
די ראָלע, וואָס עס שפּילען אינ׳ם קריג די עראָפּלאַנען,
די טענקס, די סאָבמארינען און די לאַגע פונ׳ם טערק,
און ס׳אַרא ענדערונגען וועלען זיין אויף די באַלקאַנען,
האָב איך אין היץ פון דיסקוסיאָן דערפיהלט
ווי ס׳קוקען מילד און ווייך אויף מיר די אויגען דײַנע.

כ'האָב אומגעדרעהט צו דיר מיין קאָפּ און כ'האָב דערזעהן
אין זיי אַ גלאַנץ, וואָס איך וועל ניט פאַרגעסען !
און קלאָר געוואָרען איז מיר מיט אַמאָל,
אַז ס'פליהען הויך די עראָפּלאַנען,
אַז ס'שווימען טיף די סאָבמארינען,
אַז ס'זיינען ווירקזאַם טענקס, ווי אַלץ וואָס ענגלאַנד טוט,
אַז סוף-כל-סוף וועט עפּעס ווערען מיט'ן טערק,
אַז ענדערונגען וועלען זיין אויף די באַלקאַנען. —
נאָר וואָס וועט זיין מיט מיר,
מיט מיר און דיר—
מיט אונז ?

אַ ווינקעל פון דיין מויל אָהן אויפהער האָט געצוקט,
האָסטו געפיהלט דאָס זעלביגע וואָס איך ?

אין על.

כ'הענג אויף אַ רימען אין אַן על.
מיר פאָהרען שנעל. ס'איז הייס, ס'איז ענג.
נאָר היימליך איז מיר אין געדרענג
פון ווייבער און אַנאַנסען.
מיין בליק לויפט אומעטום אַרום,
פון זאַך צו מענש און באַלד צוריק
פון מענש צו זאַך.
ווי ביי אַ הונד, די נאָז איז וואַך
און שמעקט און שמעקט
און זאַפּט איין אַלץ, וואָס קומט איהר נאָר אַנטקעגען.

און וואָס אין הארצען איז געלעגען
פארשלאָפענערהייט פון יאָהרען
איז אויפגעוועקט געוואָרען מיט א מאָל.

דער צוג לויפט גיך און הייזער פליהען ראש פארביי.
און גראָבע ווייבער זיצען אזוי פריי
און ברייט צושפרייט די פיס,
און שמייכלען עפעס אזוי זיס,
און קייען, דרעהענדיג דאָס מויל,
פארשלאָפען, מיעד און פויל.

און אנדערע — איין פוס צום צווייטען צוגעדריקט,
און ליפלעך — דין — — —
אזוי איין פוס צום צווייטען צוגעדריקט,
און ליפען אזוי דין, — — — —

פון היץ ווערסטו שיער ניט דערשטיקט.
די באהן זיך וויגט
אהער, אהין.
און וואָס עס מאכט דיך מיעד, ווי פריש געשניטען היי,
און וואכיג, ווי ביי נאכט א קינדעריש געשריי —
דאָס איז דער ריח, וואָס זיך טראָגט פון זיי.

מיר און זיי.

א ווייב דארף צום מאן דאָך ניט גלוסטען,
ווי ס'גלוסט ניט צום האר'ן דער קנעכט;
דאָך זיינען בייטאָג ווי טויטע,
זיי לעבען ערשט אויף אין די נעכט.

עס נעמען די אויגען זיי ברענען,
זיי ווערען פון גלוסטונג פארצעהרט;
די תאוה פון ווייבער — זי האָט דאָך
פארלאָשען דאָס ליכט פון דער ערד.

נאָר ווארהאפטיג זיינען מיר מענער,
צו זינד פיהרען אונז ניט די טריט,
עס גלוסט ניט צו תאוה דאָס הארץ אונז,
עס ברענען די אויגען אונז ניט.

פערהאַנען לייט...

פערהאנען לייט, וואָס ווילען שטענדיג רייזען
און קליין איז נאָך פאר זיי גאָט'ס גרויסע וועלט,
דאָך מיר איז גוט אזוי דאָ אומצושפרייזען
אין דעם פארטאָלטען און דעם פארבערגטען פעלד.

כ'האָב היינט אזוי פיעל אָנגעקליבען בערען,
אז ברענגען זיי איז מיר געוועזען שווער.
איצט רוה איך אויס. אין שיין פון די לאַמטערען
די צווייגען וויגען זיך אהין, אהער

א רוהיגער, אין טיפען גראָז פארבאָרגען,
האָב איך זיך אין דער גאנצער גרויס צושפרייט.
נאָך קראבען צו דעם טייך גיעה איך מיר מאָרגען.
א קאָרב און פלייש האָב איך שוין אָנגעגרייט.

ב. לאפין

צו משה וואַרשע.

די מוזיק פון הארצען,
ווי קען זיין ניט שעהן ?
און א הארץ מוז האָבען
ווער עס וויל פארשטעהן.

ס'שוועבען פאר מיר תמיד
דיינע גוטע רייד ;
טרייסטען, היילען, גלעטעי —
ברענגען א באשייד

פאר די רעטענישען,
ווי די נעבלען גרוי ;
און עס ריהרט ביז טרערען,
און ס'ווערט גוט אזוי !

אַ טשילע׳ר שניט־צייט.

אַ שניט־צייט־טאָג. פול ארבייט און גערויש
קלינגט אַפּ אין ווייטער שטרעק,
ציהט צו די דורכגעהער פון וועג, —
און אַלע הייזער לעדיגען זיך אויס;
פון קליין ביז גרויס
איז אויפ׳ן פעלד פארנומען.
ווער ס׳האָט פארזעהט איז שניידען איצט געקומען.

מיט קינדערישען זאָרג און פרייד
שטעהט יעדער ביי זיין בייט,
דער — שניידט, דער — בינדט,
דער ווארפט גלייך אויף די וועגען
אין שייערען צו פיהרען,
ווייל אָט דער קרומער דרום־ווינד,
ער ווייזט אויף רעגען —
און דאָס פארהאָרוועט פארמעגען
קען אין איין רגע זיך פארלירען.

עס ליגען פייערען צולייגט,
און געגען זון זעהט בלויז זיך רויך,
דאָס פייער — אין דעם אש באהאלטען,
ווארמענדיג אַ טאָפּ אַן אַלטען,
שפּייז פאר דאָס געזינד;
קארטאָפעל נאָר־וואָס אָנגעגראָבען,
ניט געשאָבען
אין וואסער איינגעווייקט
און אָפּגעהיט פון אַ קליין קינד.

ווייל ס׳שטעהט די מוטער אויף
גלייך מיט די מאַנסבילען פאַריאָגט,
פון פריה — ווי ס׳האָט נאָר־וואָס געטאָגט. —
נאָר באַלד וועט ס׳אָרימע געריכט, שלעכט צוגעגרייט,
פאַרשלונגען ווערען אין דער מיטאָג־שעה מיט פרייד,
פרום איבערקרייצענדיג זיך שטיל
און מורמלענדיג א תפלה מיט געפיהל.

ראובן לודוויג

אויטאָפּאָרטרעט

מיך האָט צום שפּיגעל צוגעצויגען
צוויי טונקעל ברוינע אויגען.
א בלייך געזיכט,
צוויי ליפּען גראָב, און ברייט
צושפּרייט,
א קאָפּ געדיכטע האָר,
א רוקען אויסגעבויגען,
וואָס טראָגט אויף זיך די לאַסט —
פון צוויי־און־צוואַנציג יאָהר...

אָקטאָבער

ערטערוויִיז:
מיט א ווייסען שוים
איז דער הימעל צוגעדעקט,
ערטערוויִיז:
שטראַלט א בלויליכקייט ארוים.
נאָר דער פּארק
איינגעוויקעלט איז אין ראָסט
און די ביימער וויגען זיך און וויגען זיך
אין דער נאקעטקייט
פון אָקטאָבער.

סיעסטא

דער אויווען גליהט.
עס ציטערט אויפ'ן דיל א געלבליך-רויטער שיין
און ווארעם איז אין שטוב און שטיל —
פארנאכטליך גרוי
א דונקעלהייט אין צימער גנב'עט זיך אריין.

אין גרויען ליכט
פארוויג איך זיך מיט ארטע פערזען פון וועלען
און רוהיג, רוהיג קלאפּט מיין הארץ
נישט גלויבענדיג —
עס וועט א שלעכטע, בייזע שעה נאָך קומען ווען.

אזוי מוז זיין...

עס גראָבט און גראָבט און גראָבט די ערד,
די מיטאָג זון איז בלענדענד הייס;
און רינט דער שווייס פון זיין געזיכט,
זאָל רינען טראָפּענווייז דער שווייס
פון זיין פארברוינט און דאר געזיכט —
ער גראָבט די ערד...

אזוי מוז זיין, אזוי מוז זיין,
פון זיין געזאַלצען־הייסען שווייס
וועט װאָרעם וויקלען זיך דאָס קרויט;
וועט וואקסען הויך דער מייל־אָמעיז
און פּאָמידאָרען, בלוטיג רויט.
אזוי מוז זיין...

נאַכט און רעגען...

טעמפּ און נאריש
קלאפּט דער רעגען
אויף די ברעגען
פון דיין הוט.

קאלט און שטעכיג
פאלען טראָפּענס
אויף די הענט...

גלאַנצענדיגע פּאַסען
וואַרפען די לאַמטערען
אויף דער גלאַטער נאַסער גאַס...

רויט געצונדען —
ווי אַן אויג מיט בלוט פאַרגאָסען
קוקט אַ פענסטער נייגעריג
אין דער נאַכט . . — —

טעמפּ און נאַריש
קלאַפּט דער רעגען.

רייסען זיך די אויגען,
דיינע אויגען צו דעם פענסטער,
גלייך ווי דאָרטען
ברענט אַצינד דיין גליק...

קאַלט און שטעכיג
פאַלען טראָפּענס...

איך האָב געטראַכט

איך האָב געטראַכט —
יוער ווייסט,
עס קען אַמאָל נאָך ווי די שטערען לויכטען,
ווי ווינטען פריי זיין,
ווי נעכט געהיימניספול —
דער גאַנג פון מיינע טעג...

האָב איך דאָס זיפצען פון א מוטער
אויף יעדען טראט געהערט ;
די ליפען פון א שוועסטער
אויף מיינע הענט דערפיהלט ;
דאָס וויינען פון א קינד,
וואָס וויל דורך מיר געבאָרען ווערען —
אין מיינע אָרערען דערשפּירט.
און ס'האָבען מיינע הענט און פיס
געצוויגען מיד זיך צו דער ערד,
די אויגען דעקלאָך —
זיך שווער אראָפּגעלאָזען,
און מיינע ליפען האָבען
פאר שמערץ געמורמעלט :
„איך
בין
א פארלאָרענער אויף אייביג".

אין א דאָקטאָר'ס ווארט-צימער

אָנגעשפּארט
אויף די ביינערדיגע הענט,
א פארהילטער
מיט דער בלייכקייט פון דעם טויט,
דרימעלט איינער —
און א צווייטער
בייסט די בלויע נעבעלדיגע ליפען.

פון א ווינקעל —
טיפע, מידע בליקען
זיך פארלירען
אין דער גרויער לופט פון צימער,
זוכענדיג א ווייטקייט...

רויטע פלעקען אויפן דיל,
רונדע, פריש פארקיהלטע —
קריצען צייכענס בלוטיגע
פון איין אָבגעשוואכטען לעבען.

שטיל און גרוי...
גרוי און שטיל —
אין דעם טרויעריגען שווייגען
שפיגעלט אָפּ אין זיך די לופט
די באגלייטונג פון א טויטען
צו זיין רוה...

אין פאָטער'ס הויז

1

מיין פאָטער'ס רייד,
זיי קלינגען פרעמד פאר מיר;
אויך ברענגט מיין מוטער מיר קיין פרייד
מיט איהרע שטומע אויגען.

פון אָרט צו אָרט, פון טיר צו טיר,
די ליפען צוגעמאכט און שטום,

אזוי דרעה איך זיך אום
א פרעמדער צווישען אייגענע.
ווען ניט די גאָלד באַזוימטע וואָלקענדלעך
און די פאַרנאַכטען,
ווען ניט די קיהלע זומערדיגע נעכט,
וואָס ברייגגען אויך מיט זיך א שעה
פון גאָרנישט טראַכטען —
ווי שווער וואָלט מיר געווען צו לעבען דאָ,
ווי לאַנגווייליג, ווי שלעכט...

2

מיר פרעסען איינער אויף דעם צווייטען
מיט אונזער ליעבע,
מיט אונזער נאָהענטקייט.

קען איך דען זיין אָהן איהר?...
זי איז מיין מאַמע...
וועט ער ניט בייגקען דען נאָך מיר? —
איך בין זיין זוהן...
און איהרע ציטערדיגע ליפען,
די גרויע אויגען — זיי זיינען שוין פאַרטרערט...

זיי רוהיג, רוהיג זיי, מיין שוועסטער,
איך וועל פאַרבלייבען ווי א קנעכט,
צווישען אייך,
און זעהן
ווי יעדען טאָג
רייסט איינער אויף דעם צווייטענס ברוסט
און קראַצט א שטיקעל הארץ פון דאָרטען אָפּ...

און טאָג נאך טאָג,
און יאָהר נאָך יאָהר,
מיר פרעסען איינער אויף דעם צווייטען
מיט אונזער ליעבע
מיט אונזער נאָהענטקייט...

צי טרעפט זיך דיר אַמאָל...

צי טרעפט זיך דיר אמאָל — ביזט ווייט פון שטאָדט
דו נעהמסט אין האַנד אַ גראָבען שטעקען
און לאָז זיך אויף אַ ברייטען פעלד אַוועק,
אויף מיילען ווייט
איז קיינער אחוץ דיר אין פעלד ניטאָ,
פון צייט צו צייט
דו קוקסט דיך שרעקענדיג ארום,
און ווייסט אליין דאָך ניט וואָרום
דו דאַרפסט זיך איצטער אין דעם פעלד גאָר שרעקען,
ווען קיינער אחוץ דיר איז דאָ ניטאָ.

און דאָך —
ווי רייצענד איז פאַר דיר די אומבאַשטימטע שרעק.
דו שפּאַנסט —
אַלץ ווייטער, ווייטער אין דעם ברייטען פעלד אַוועק...

ניו יאָרקער קעץ

זיי ראַיען זיך אין מיסט, אין טיפּע קעלערס,
און דורך די נעכט אַלין ראָמאַנסירען,
נאָר אָפט באַווייַנען זיי דאָס ביטער לעבען,
וואָס זיי באַשערט איז דאָ צו פיהרען.

ביי איינער אָפּגעשאָבען איז דער רוקען,
דער קאָפּ פאַרבלוטיגט ביי אַ צווייטער ;
אַ גליקליכער איז שוין אַ שוואַרצער קאָטער,
וואָס ליגט אין מיטען גאַס אַ טויטער.

ניין לעבענס יעדע האָט אין קאָן צו שטעלען —
איז שווער פון זיי זיך צו באַפרייען,
דען ביז אַ קאַץ וועט לעבענס ניין פאַרלירען,
קען איך די גאַל ביז דאַן אויסשפּייען...

ה. לייוויק

פון די סעריע „הינטער'ן שלאָס“.

.1

די נארע איז קורץ...

די נארע איז קורץ,
נאָר שלאָפען מוז יעדער זיך לייגען, —
לייגט איינער די פיס
דעם צווייטען ארויף אויף די אויגען.

און איינער דעם קאָפּ
שפּארט אַן צו דעם אַנדערען'ס קייטען:
די נאַרע איז ענג —
מוז יעדער האַלזען דעם צווייטען...

.2

איינגעשמידטע זיינען מיר.

איינגעשמידטע זיינען מיר,
יעדער אין א קאמער זיצט באזונדער:
אנגעשפּארטערהייט ביים טיר
שטעהען מיר און ווארטען אויף א וואונדער:

פלוצלונג איינער שטילערהייט
[illegible]נען וועט אלע טירען,
וועט צורייסען אונזער קייט,
אונז פון תּפיסה ארויספיהרען.

וועט אונז פיהרען פאר'ן האנד
איבער וועלדער, איבער גרויסע ימ'ען,
ביז א ווייטען, ווייטען לאנד, —
און א היים אונז ברייננען, צו דער מאמען...

.3

י ע ז ו ס.

איינגערעקט ביז איבער האלז אין גראָהעז ליגען זיי און שלאפען.
קעפ צו קעפ און הענט צו הענט, די פיס צום פענסטער אויסגעצוויגען:
איבער זיי אין ווינקעל ערגעץ איינגעוועבט אין שפינוועבס
יעזוס אויף א צלם הענגט, דער מויל צוקרימט און צוגעמאכט די
אויגען.

דורכגעלעכערט יעדע העגט און פיס און צוגעקלאפט מיט נעגעל,
דאר און נאקעט־הויל דער גאנצער גוף, די שאנדע ניט פארבארגען:
גונטען אויף א קייטעל שאקעלט זיך אנ׳אויסגעטריקענט לעמפעל,—
ניט געווען קיין איינער, ווער עס זאל מיט בוימעל און א קנייטעל
עס באזארגען.

איינגעדעקט ביז איבער האלז אין גראהען ליגען זיי און שלאפען,
כאפט זיך ווען ניט ווען ווער אויף — ער צלמ׳ט זיך און געהט זיך
ווידער לייגען:
יעזוס הענגט אליין א נאקעטער, אנ־איינזאמער אין איינגעשטויבטען
ווינקעל,
די פיס פארדרעהט, דער קאפ פארקרימט און צוגעמאכט די אויגען...

פון דער סעריע „אין שניי“.

.1

נ א כ א נ א נ ד.

מיר געהען צוויי טעג שוין, דריי הונדערט אין צאהל:
מיר האבען, ווער ווייס ווען געזינדיגט א מאל,
מיר האבען פארגעסען די זינד שוין פון לאנג
און גארען אויף רוהען אין זונען־פארגאנג.

נאר ס׳הערט ניט אויף שלאגען די שטראפענדע האנד,
זי טרייבט אונז צו געהן נאכאנאנד, נאכאנאנד,
און לאזט אונז ניט פאלען מיט ליפען פארשמאכט
צו קושען די טריט פון דער קומענדער נאכט...

.2

אויף די וועגען סיבירער.

אויף די וועגען סיבירער
קען עמיץ נאך איצטער געפינען א קנעפעל, א שטריקעל
פון מיינס א צוריסענעם שוך,
א רימענעם פאס, פון א ליימענעם קריגעל א שטיקעל,
א בלעטעל פון הייליגען בוך.

אויף די טייכען סיבירער
קען עמיץ נאך איצטער געפינען א צייכען, א שפענדעל
פון מיינס א דערטרונקענעם פליט;
אין וואלד — א פערבלוטיגט־פערטריקענטעם בענדעל,
אין שניי — איינגעפרארענע טריט...

.3

געהט מען זיך לאנג.

געהט מען זיך לאנג,
בינדט מען די לענדען ארום מיט א שטריק:
קלאפען די שיך —
געהט מען זיך לאנגזאם, מען קוקט ניט צוריק.

איז ווער געשמידט,
קען ניט צוקלאפען די קייט אן א שטיין, —
וואס זאל מען טאן ? —
טראגט מען די קייטען, נאר געהן דארף מען געהן...

גיט מען אונז רוה,
איינגעמידט ווערט אויף די האנד, וועלכע שטראַפֿט, —
ליינט מען זיך שטיל ,
ליינט מען זיך שטיל אויף דער ערד און מען שלאָפֿט...

.4

וואַרימער אויוועז.

וואָהנען זיך מענשען אין מיטען דער וועלט
רוהיג און ווארים איז זיי.
עסען געפאנגענע הירשען און פיש,
טרינקען צוגאנגענעם שניי.

ליינען זיך שלאָפען, ווען ס'קומט נאָר די נאַכט
אַלע צוזאַמען אין בעט,
דעקען זיך איבער אריבער'ן קאָפּ,
שלאָפען אין טאָג אריין שפעט.

הוליעט אין דרויסען א צפון־זייט־ווינד,
נעמט מען א האק און מען שפאַלט
שייטלאַך נאָך שייטלאַך אין אויוועז אריין,
שייטלאַך פון אייגענעם וואַלד.

באקען זיך פּלעצלאַך און פּרעגלען זיך פיש,
קאָכט זיך א קעסעל מיט טיי, —
וואָהנען זיך מענשען אין מיטען דער וועלט
רוהיג און ווארים אין שניי...

.5

שטיל אויף די סטעפּעס.

שטיל אויף די סטעפּעס בוראַטישע
עס שלאָפט נאָך דער אָבגאָט פון פריה;
עס זיצט זיך אַ פאַסטוך אַנ׳איינזאַמער
געבויגען דעם קאָפּ אויף די קניה.

זיין פּנים אַ געלער, אַ מעשענער,
צושוואָומען דער נאָז אין דער ברייט,
די אויגען אין שטערען פאַרזונקענע,
די ליפּען האַלב שוואַרץ און האַלב רויט.

עס שיטען פונאַנדער די שעפּסען זיך
אין אַלע פיער זייטען אַרום,
דאָס אַרט ניט דעם פאַסטוך דעם איינזאַמען,
ער זיצט זיך פאַרדרעמעלט און שטום.

און הויבט ער אָן צו זינגען, — דערשרעקען זיך
פאַר איהם זיינע אייגענע פיה,
ווערט ווידער אַנשטומט אַ פאַרשלאָפענער,
פאַרוואַרפען דעם קאָפּ אויף די קניה...

6.

איך בין דא.

טויט און שטיל.
שעה נאך שעה.
ווער איז דא?
איך בין דא...

אויפ'ן וועג
אין דער מיט
איז ווער טויט?
קיינער ניט...

רויט דער שניי.
איך בין ווייס.
מיינע הענט —
שטיקער אייז...

וועל איך מיר
לאזען געהן,
נעהן צו פוס
און אליין...

קומט ווער אן?
קיינער ניט:
פאלשער קלאנג,
פאלשע טריט...

טויט און שטיל.
שעה נאך שעה.
איז ווער דא? —
איך בין דא...

קאלטע רוה.

קאלטע שטראהלען ציהען זיך פון שויב,
גיסען אן מיין הארץ מיט קאלטע רוה.
גליקליך זיין איז גוט און ניט זיין — אויך,
בעסער נאך פון אלץ — מיין קאלטע רוה.

אויפ'ן שפיגעל שפילט א ווייסער האז,
קלאפט א ווינטעל אין די פענסטער צו,
ציהט א רויך זיך פון מיין פאפיראס,
ווערט דער רויך פארפאלען ערגעץ וואו...

צעהלט פאר זיך דאס זייגערעל: טיק־טאק,
ניט פאר מיר — איך צעהל ניט די מינוט,
וואויל דעם גליקליכען, דעם אומגליקליכען אויך,
מיר נאך מעהר פון אלעמען איז גוט

אנ'אויסגעטראכטער.

און פלוצלונג זעה: ס'איז גאר ניט דו,
א טעות נאר,
ניט דיינע הענט, ניט דיין געזיכט —
א פרעמדענס גאר.

און וואס דו זעהסט, און וואס דו טוסט —
א פאלשער שפיל;
אנ'אויסגעטראכטער וואנדעלסט אום
אהן וועג, אהן ציעל.

דער אמת'ער איז ערגעץ ווייט,
איז איינגעדרעהט,
איז איינגעשרויפט אין זיך אליין
ווי אין א קייט...

ער שלעפט זיך ערגעץ נאך דער קייט,
געהט טריט ביי טריט...
און וואו? ביז ווען? ניט ער, ניט ווער —
ווייס קיינער ניט...

לייג דיין קאפ...

לייג דיין קאפ אויף מיינע קניה,
גוט אזוי צו ליגען,
קינדער שלאפען איין אליין,
גרויסע דארף מען וויגען.
קינדער האבען שפילעכלאך,
שפילען ווען זיי ווילען;
גרויסע שפילען נאר מיט זיך,
מוזען אייביג שפילען.

שלאף, שלאף.

שלאף, שלאף, שלאף,
דער פאסטוך פארי אגט האט זיין שאף,
דער פאטער פארלאזט האט זיין קינד,
געלאזט אין דער פרעמד אויפ'ן ווינד.

וואס טוט מען, ס'איז קיינער ניטא?
איך וויג דיך א שעה נאך א שעה,
איך ציה אלץ פון וויגעל די שטריק
אהער און אהין און צוריק.

לו, לו, לו,
דער ווינד קאן ניט שלאפען, ווי דו;
עס בלאנזשען אום פרירענדע וועלף,
און עמיץ בעט רחמים זיך: העלף...

וואס טוט מען; אז עמיצער שרייט?
ער שרייט און הערט אויף מיט דער צייט,
די צייט איז א רגע צי צוויי —
פאריאגט האט דער ווינד דעם געשריי...

וואס טוט מען ס'איז קיינער ניטא?
איך וויג דיך א שעה נאך א שעה,
אזוי ווי אויף אלץ קומט א סוף
וועט קומען אויף אונז אויך א שלאף...

אויף די פייערען.

אויף די פייערען אין לופט די טאנצענדיגע קוק איך,
און די אויגען מיינע —
ווערען ווי די פייערען אין לופט די טאנצענדיגע.

וואס איז מיר געבליבען מעהר פון רוישענדיגען טאג,
אז ניט די אויגען מיינע? —
הענט און פיס זיי זיינען טויט פון רוישענדיגען טאג.

הענט און פיס זיי הענגען אויפ׳ן שטול זיך וויגענדיגע,
נאָר די אויגען מיינע —
לאָזען זיך אליין אוועק ווייט, ווייט פונ׳ם שטול דעם וויגענדיגען.

ווי עס לויפען איבער שטערען אין געדיכטער פינסטערניש
די אויגען מיינע —
צו די ווייטע פייערען שניידען זיי זיך דורך דער פינסטערניש.

לאנג שוין האָבען מיך פאַרוויגט די פייערען די טאַנצענדיגע...
נאָר די אויגען מיינע —
ברענען ערגעץ וואו נאָך מיט די פייערען די טאַנצענדיגע...

נאָך אַלעמען.

שוין אָפּגעזאָגט דער דאָקטאָר האָט דאָס לעבען,
און וואָס עס האָט געמוזט איז שוין געשעהן:
דאָס אויג — פאַרמאַכט, די הענט און פיס — פאַרגליווערט,
עס וועט ניט זיין שוין מעהר וואָס איז געווען...

שוין אָפּגעהויבען צו דער ערד דעם טויטען
און אומגעדרעהט די שפּיגלען צו די ווענט;
שוין אָפּגעקלאָגט האָט דער, וואָס דאַרף באַוויינען,
די ליכט צוקאָפּענס אַלע אויסגעברענט.

געווען שוין די לויה, שוין פאַרשאָטען,
א ברעטעל אינ׳ם פרישען זאמד געשטעלט,
צוריק געבראַכט אין טהרה־שטוב די מטה
און רוהיג, שטיל, ווי קיינער וואָלט געפעלט.

נאך אלעמען. שוין אומגעקערט אהיים זיך.
מען וואשט די הענט, מען עסט דאס אווענד־ברויט,
מען בלייבט אזוי זיך זיצען אין די זאקען,
און רוהיג, שטיל: די מערב זון פארגעהט...

אויפ'ן זאמד.

אויפ'ן זאמד אין מיטען וועג
ליג איך אויסגעצויגען;
ווייסער שיין, לבנה שיין
לייכט מיר דורך די אויגען.

און א ווינטעל פלאטערט שטיל,
איך בין מיד, אלץ מידער,
וויל זיך שטעלען קען איך ניט,
פאל צוריק אנידער.

צוגעוואקסען צו דער ערד
ווי מיין הארץ צום טרויער;
דרעהט זיך איינער ארום מיר,
טרייסט מיך: ניט באדויער...

גוט איז מיר. א ווייסע האנט
זעה איך אויסגעצויגען;
טויטער שיין, לבנה שיין
לייכט מיר דורך די אויגען...

א. בינעסין

עס געהט די מיטען - נאַכט....

עס געהט די מיטען-נאַכט אין ווייסען אָנגעקליידט
אַריבער פעלד און וואַלד, אַריבער באַרג און טאָל —
אין ווייסענס אָנגעקליידט, אויף זיידענס אויסגעשפּרייט
און גיסט מיט שטילען שיין און טרוימען אָהן א צאָהל.
און ס׳דוכט זיך אויס, אין לופט פאַרשפּרייט זיך און עס שוועבט
א חלום אָהן א סוף, פאַנטאַסטיש, בלוי און מילד
פון טיפען הימעל־רוים מיט שטערען דורכגעוועבט
און ביז דער ווייסער ערד אין שטראַלען איינגעהילט.
עס שלאָפט די גאַנצע וועלט, פאַרגאָסען דורך אַרום
אין מילדען, שטילען שיין, באַצויבערט און ענטציקט ;
עס שלאָפט די גרויסע שטאָדט, די גאַסען שווייגען שטום ;
עס שלאָפט דער מידער מענש אין חלום איינגעוויגט.

א. לעיעלעס

איך

איך בין נישטיג, האָפנונגסלאָז און זינדיג,
און מיין יעדער ריהר — א שפּור פון פּעסט.
וואָס איך טו איז ליגנעריש און ווינדיג,
מיין געדאנק און הארץ — א שלאנגען־נעסט.

אויף מיר הענגט די זינד און פלוך פון דורות,
און דער משפט איז שוין לאנג בעשיידט:
כ׳געה אין שאָטען פון א טויזענד מורא׳ס,
פרעמד איז מיר די גנאָד פון איינזאמקייט.

וועה דעם שטויב, וואָס האָט זיך אָבגעריסען
און געבליבען הענגען אין דעם ווינד!...
— — — — — — — — — — —
זאָל די נאכט שוין איבער מיר זיך שליסען
און פערצוקען מיך, וואָס כ׳בין א זינר.

איך בין נישטיג, האָפנונגסלאָז און זינדיג.

פריהלינג

פון א וועלט א טריבער, גרויער,
קום איך פריהלינג צו דיין טויער —
אין א ווילד פרעמד הויז.

כ׳קום ניט קיינעמס פרייד צו שטערען,
וועל נאָר קוקען, וועל נאָר הערען,
הערען, קוקען בלויז.

ניו-יאָרק

מעטאל. גראניט. גערויש. געבראזג. געפילדער.
אָטאָמאָביליען. הויך־באהן. טיף־באהן. קאר.
בורלעסק. גראטעסק. קאפעען. קינאָ־בילדער.
עלעקטריש ליכט און גרילצענדער ווירוואר.

געזיכטער פרעמד און בליקען פיינדליך־שטאר.
קיין זשמייכעל, קיין גוט-מאָרגען, פריינדליך — מילדער
און איינזאַמקייט און ניט געטרייסטער צער
און אָט דער דרענגעניש כאאָטיש ווילדער.

מאני-לייב
מילער ל.
מנחם

מאני לייב

איך בין דער וויינריב דער ווילדער.

איך בין דער וויינריב דער ווילדער!
נעה אויף ביים פלויט פון דיין הויף.
קלעטער א רויטער, א ווילדער
ביז דיינע פענסטער ארויף.

אויף דיינע דילען זיך ליינען,
הויכען אין שארף פון דיין קלייד,
בלייכען זיך אין דיינע אויגען,
טרויריג פון דיינע רייד.

לויערען פון דיינע לאמפען
הערבסטיג און גרין, ווי א שפין,
אויסגעהן פארקלערט, ווי די לאמפען,
אשיג אין פלאם פון קאמין.

ליגען א בלייכער, א טויטער,
אויף דיינע שויבען אין שניי,
שנייאיג אין שניי א פארשנייטער
וויינען צו דיר פון דעם שניי.

מיין ווייסער פרייד

העי, איהר ביי מיינע הויכע טויערען,
די גאַנצע נאַכט מיט פאַקלען וואַכט!
מיין ווייסע פרייד אין דרייצעהן שלייערען,
דאַרף קומען היינט צו מיר די נאַכט.

פליהט מיין ווייסע פרייד אין שליטען
מיט די זיבען ווייסע פערד,
איהרע שלייערען צושיטען
ווייסע ווינטען אויף דער ערד,
און זי יאָגט די ווייסע פערד.

העי, איהר! פראַהלט אויף די הויכע טויערען.
שפּאַנט אויס די פערד ביי מיר אין הויף.
מיין ווייסע פרייד אין דרייצען שלייערען
ברענגט מיר אהער און וועקט מיך אויף.

ביי דעם בלויען, ביי דעם רויטען,
שטילען פייער פון קאַמין
פאַלט איין שלייער נאָך א צווייטען,
דרייצען — זעהסטו ווי איך בין —
און זי וואַרפט זיי אין קאַמין.

העי, איהר! פאַרשפּאַרט די הויכע טויערען,
נעהט שלאָפט, ווי הינד, אין אייער שעה!
מיין ווייסע פרייד אין דרייצען שלייערען
איז איצט מיט מיר אזא אָדאָ.

שטילער, שטילער

שטילער, שטילער, רעדט ניט הויך!
שטעהט געבויגען שווארץ און בלייך.
איינגעבויגענע אין פיין
שווייגט און האלט דעם אָטעם איין.

פון דער טיפער נאכט ארויס
און פון קיינעם ניט געהערט,
וועט ער אויף א ווייסען פערד
קומען שטיל צו אונזער הויז.

פון זיין לויטערען געזיכט
און זיין קלאָרען, ווייסען קלייד
וועהען וועט אויף אונז די פרייד,
פאלען וועט אויף אונז זיין ליכט.

זייט נאָר שטילער, רעדט ניט הויך,
שטעהט געבויגען, שווארץ און בלייך.
איינגעבויגענע אין פיין,
שטעהט און האלט דעם אָטעם איין.

אויב מען האָט אונז אָבגענארט,
און מען האָט אונז אויסגעלאכט
און די גאנצע לאנגע נאכט
האָבען מיר אומזיסט געוואכט —

וועלען מיר אין אונזער בראָך
בויגען זיך צום האַרטען דיל
און מיר וועלען שווייגען שטיל,
שטילער נאָך און שטילער נאָך

זייט־זשע שטילער, רעדט ניט הויך!
שטעהט געבויגען שוואַרץ און בלייך.
איינגעבויגענע אין פּיין
שטעהט און האַלט דעם אָטעם איין.

בלויע אָוועַנד שטונדען.

טויבען־שטילע, בלויע אָוועַנד־שטונדען!
שפּרייט פאַר מיר מיין אָוועַנד טרוים צושפּרייטער.
איצטער גליהען ציטערדיגער, רויטער
מיינע שטילע רויזען — מיינע וואונדען.

איצטער שטאַרבט אין גאַסען דער געפּילדער,
טריט און ווערטער הילכען שטילער, ווייכער,
אויגען בענקענדיג נאָך אויגען, קוקען בלייכער,
הענד אין הענד געדריקטע, רעדען עפּעס מילדער.

איצטער ווערט מיין בענקשאַפט רויט געצונדען,
הייסער ווערט מיין בלוט, מיין אויג ווערט ברייטער!
איצטער, איצטער, ברענגען רויטער, רויטער
מיינע רויטע רויזען — מיינע וואונדען!

איך האָב מיין מאַמעס שוואַרצע האָר.

איך האָב מיין מאַמעס שוואַרצע האָר און גרינע אויגען,
מיין טאַטענס איידעלע און דינע הענד;
און בלוט האָב איך אַזאַ, וואָס זינגט און ברענט,
דאָס בלוט פון מיינע זיידעס, אידען ביי דעם דניעפּער;
און אויף מיין קאָפּ — די נעכט פאַרבראַכטע מיט חברים
אין בענקשאַפט נאָך דער צאַרטער, דינער לוסט;
און שאַרפע ציינער־צייכענס אויף מיין ברוסט
פון אַ פאַרטרויטער, ציטערדיגער פרוי.

ווייט און ברייט און אָפען...

ווייט און ברייט און אָפען
וועהט דער נעבעל קיהל,
גאָלדיג בלוי און שטיל
ווערט דער ים אַנטשלאָפען.

גאָלדיג־בלוי געצונדען
אויף דער ווייטער טיף
שווימט אַ זעגעל־שיף,
שווימט און ווערט פאַרשוואונדען.

ווי אַ האַלבער האָרן
די לבנה, הויך,
עלענד, קאַלט און בלייך
קוקט אין ים פאַרלאָרען.

אין דיינע אויגען ווײַנט דער הערבסט.

אין דיינע אויגען ווײַנט דער הערבסט —
מיין הערבסט. דער נעבעל און דער פּאַרק.
די ווייטע פייערען. די נאַכט
און די געשרייען פון דער שטאָדט.

אין דיינע אויגען ווײַנט די נאַכט —
מיין נאַכט. דער אַלטער פּאַרק און איך.
די ווייטע פייערען. די שטאָדט,
און דאָרטען דיין פאַרלאָזען קינד.

ווינטער אָוועגד

וואָס טוט מען אין דעם לאַנגען אָוועגד, ווינטער? —
מען זיצט ביים טיש. מען שווייגט. דער אויווען ברענט.
מען רוקט פאַרטראַכט די קאַלטע פּען אין טינטער.
מען שמייכעלט פויל. מען רייבט די קאַלטע הענט.
מען רויכערט אומרוהיג.

און אַז מען גיט אַ טראַכט, אַזוי זיך, פון די שכנים,
אַז יעדער רוהט פון לאַנג שוין אין זיין בעט —
און אַז עס שאַרען אויף די טרעפּ זיך טריט פון איינעם,
וואָס קומט פון נאָס אַהיים אַליין און שפּעט —
פאַרטראַכט מען זיך, הם... הם...

ווינטער.

פאר מיינע פארנעבעלטע שויבען
הויבען זיך העכער, העכער,
הויכע פארשנייטע דעכער,
הויכע און זילבערנע הויבען.

פאר מיינע פארנעבעלטע שויבען
איבער די הויכע דעכער,
הויבען זיך העכער, העכער,
רויכלאך, ווי זילבערנע טויבען.

אין האפען

גרויע, מידע שיפען שטעהען אין דעם גרויען האפען,
אבגעברענטע פון די ים'ען פרעהליכע מאטראזען,
גלאנציג שווארצע נעגערן און פלינקע ווי די אפען,
לאדען אויס די גרויע שיפען אין דעם גרויען האפען,
און דער האפען הילכט פון גלאקען, קייטען און געשרייען.

און א דארטען, פון די רויהע ווינטען אויפגעבלאזען,
רויט ווי פורפור, אויף א שיפעל זעגלען קליינע וועהען, —
איינער האט זיך א פארטרויטער ווייט אין ים געלאזען,
און פון דארטען קומט די נאכט און רויע ווינטען בלאזען
און פון דארטען צו דעם האפען נייע שיפען געהען.

די לענדער און ים'ען.

די לענדער און ים'ען, די שטעדט און די ערטער,
געזיכטער און שמייכלען און ווערטער, —
זיי זיינען אוועק פון מיר ערגעץ, אַ מאָל
אין עפּעס אַ ווייטען טאָל.

איך זעה נאָר דורך לויטערען נעבעל פאַרצויגענע
צוויי קינדיש פאַרטרויערטע אויגען —
פאַרבלאַנזשעטע שעפּסעלאַך, שוואַרצינקע צוויי,
און עפּעס אַ וועלט פון שניי.

ל. מילער

מימי אגוליא.

וואס איך טו, און וואו איך בין,
ליגט דיין נאמען מיר אין זין.
צו דיין וועזען ווילד און שעהן,
פאסט דיין נאמען ווי א קרוין.
— מימי אגוליא —

ווען איך רייד דיין נאמען אויס,
שוועבט דאן פאר מיין בליק ארויס
האר און אויגען ווילד און שווארץ
און א שטימע שניידט מיין הארץ
— מימי אגוליא —

זינט איך האב דיין שטים געהערט,
גייע איך אום אזוי פארקלערט.
עפעס טוט אין הארץ א ריס.
ווייס איין גאט נאר וואס מיר איז.
מימי אגוליא —

מיינע קינדער

ווי א קינד פארטראכט אין שפיעלען, זיצסטו ביי דעם וויגעל, יונגע מאמע.
און דיין כלומר'שט ערנסט פנים זעהט אוים קינדיש חנ'ווריג אזוי,
קינדיש חנ'ווריג דער פנים, און די אויגען קינדיש בלוי...

מיט א שמייכעל אויף די ליפלאך שלאפט דאס קינד אין וויגעל,
צייט אויך, אז די קליינע שעהנע מאמע זאל שוין שלאפען געהן...
נאר די קליינע שעהנע מאמע שאקעלט מיט דעם קאפ אויף ניין...

אלע געהען מיר אהין...

מען האט דערמאנט א טויטען פריינד...
און עמיץ האט געזאגט: מיר אלע געהען דאך אהין...
געבען מיר מיין קינד באריהרט מיין האנט —
וואוהין?...
איך הויב די אויגען צו דעם הימעל אויף —
— אהין...
פאטשט דאס קינד די הענט פאר פרייד:
— אלע, אלע, אלע, געהען מיר אהין...

איך בין א גאסט

איך בין א גאסט
געקומען אויף א ווייל און קעהר שוין באלד צוריק...
מיט ליעבע פאלט אויף אלעס און אויף אלעמען מיין בליק —
דער בליק פון גאסט...

און פיהרט די וועלט
זיך יושר'דיג צי ניט, די מענשען שלעכט צי גוט,
איך זעה און הער. און אויף מיין ליפ א שמייכעל רוהט—
איך בין א גאסט...

מנחם

דער ליימענער גולם.

אין מיטען גאַס, אין מיטען מארק
האָט מען פון שטיין און ליים א בארג
א גולם אויסגעבויט.
מען האָט געפארבט איהם ווייס און גראָה,
מען האָט געפארבט איהם הימעל־בלאָה,
מען האָט געפארבט איהם רויט,
ביז ס'האָט א פארב א פארב פערוויישט
און די קאָלירען אויסגעמישט
צום געלען ליים צוריק.
דאן האָט מען צו די פיס און הענד,
צו פינגער, אָרעם, קניה און לענד
איהם צוגעבונדען שטריק —

און ווער ס'האָט געוואָלט האָט געצויגען א שטריקעל,
געטאנצט און גערופען צום גולם:
— אָט באלד — מיר פערכאַפּען פון שטריק נאָך א שטיקעל
איז אונזער דער ליימענער גולם.

אַט שטעהט ער אויף זיין הויכען אָרט,
מיט שטריימעל, פּאות און אַ באָרד,
אין טלית איינגעדעקט,
דער שפּיץ פון באָרד ארויף געווענדט,
און די צונויפגעלעגטע הענד
צום הימעל אויסגעשטרעקט.

אַט שערט מען איהם די פּאות אָפּ,
מען פּאַסט אריין אין הוט זיין קאָפּ,
די אַקסעל אין אַ ראָק,
אַ שווארצען שניפּסעל צום פּאַסאָן,
ביים זייט אַ הימעל־בלויע פאָהן,
אין האנד — אַ וואַנדער־שטאָק,

און ווער עס פערכאַפּט איהם דער ערשטער — דער ליארימט
מיט שמחה ארוים צו דעם עולם:
עס האָט זיך זיין הארץ שוין אין לעבען דערוואַרימט,
זאָל לעבען דער לייִמענער גולם!

דאַן קומט אַ מחנה זיך צונויף,
מען ציהט די ארבעל איהם ארויף,
ביז אַקסעל־ביין ענטבלויזט,
אין האנד אַ פאָהן פון רויטען בראַנד,
און פון דער צווייטער פרייער האַנד
צונויפגעדריקט אַ פויסט,
ביז פון אַ ווינקעל ערגעץ־וואו
אַ נייע מחנה רוקט זיך צו
צו זיי מיט אַ געשריי,
און צו דער ברענניג־רויטער פאָהן

א צוקער־ווייסע קניפּט מען אָן —
איז — פּאָכט ער שוין מיט צוויי.

און ווי נאָר די פאָהנען פון ליארימען וועהען,
דאַן שרייט מען ארויס צו דעם עולם:
— ער געהט שוין די זוימען פון פייער פערזעהען —
זאָל לעבען דער ליימענער גולם!

דאַן קומען אָן פון וואו א לאַנד
מיט בונטען פאָהנען אין דער האַנד
געטרייע אלערליי,
מיט לייב און אָדלער, וואָלף און בער
אין שילד פון קרייציגען געווער,
וואָס פלאַטערען פון זיי,
און ווער עס וויל — דער קניפּט איהם אָן
זיין לייב און אָדלער אויפ'ן פאָהן
און לאָזט עס העכער וועהן,
ביז אין דער דעק פון פאָהן און שילד,
ווערט ער איינגאַנצען איינגעהילט,
ווי ס'וואָלט ניט ער געוועזן.

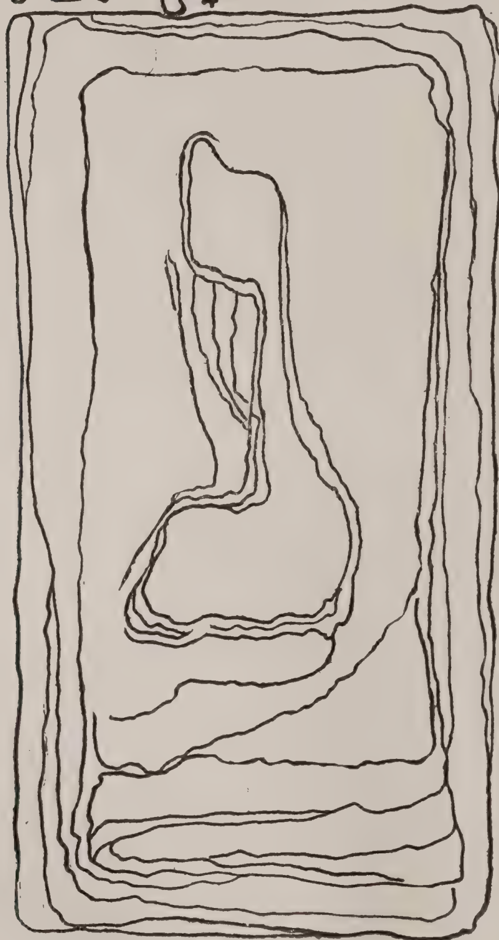
און ווי נאָר א ווינטעל צופאָכעט די פאָהנען
לויפט יעדערער נעהנטער צום עולם,
דאָס געהט ער די קריוודעס פון פאָטערלאַנד מאָהנען —
זאָל לעבען דער ליימענער גולם!

אין מיטען גאַס, אין מיטען מארק
האָט מען פון שטיין און ליים א בארג

א גולם אויסגעבוים,
ווער ס׳קומט אפריהער קליידט איהם אָן,
און שטעקט אין האנד אריין זיין פאָהן,
צי ווייס. צי בלוי, צי רויט,
ווער ס׳קומט דערנאָך — דעם ערשטענס רייסט,
איז העגגט עס פון איהם שטיקערווייז,
פון פאָהנען, קלייד און שיך,
און אויב ס׳פערבלייבט א גאנצער פאס,
דאן קומען אינגלאך פון דער גאס
און רייסען עס פאר זיך —

און די וואָס פערנייהען מיט לאטעס די לעכער,
זיי רייסען זיך נעהנטער צום עולם,
און יעדערער מיהט זיך צו שרייען אלץ העכער:
ס׳איז אונזער ליומעַנער גולם.

ניסענזאָן א.

א. ניסענזאן

ניו יארק

ריזיגע טורעמס און הימלען פון רויך,
טומעל פוןווילדע טראמווייען.
שטיינער, וואס זענען צוליגט דא אין גאס,
גלייך מיט די מענשען זיי שרייען.

פייערען דארטען און פייערען דא,
אומעטום פייער און פייער;
הארט ביי דעם ברעג פון דער שטאדט ליגט דער ים,
פונקט ווי א הונט א געשרייער.

געשטאנען איז דער אמבולאנס

געשטאנען איז דער אמבולאנס ביי׳ם טראטואר;
צוויי מענשען האבען אין א בעטעל קאלטערהייט ארויסגעטראגען
אן אונבעקאנטען, און איהם שטיל אריינגעלייגט אין וואגען.
די רעדער גומענע אוועקגעקייקעלט האבען זיך אויף דער ערד,
און ס׳האט קיין מענש אפילו ניט געוואוסט וואס ס׳האט געטראפען;
עס זיינען גאס און מענש אין מילדער, שטילער רוהיגקייט געשלאפען
און לאנג געשטאנען איז די נוירס ביי׳ם טיר אזוי פארקלערט.

קיסין י

קיסין

אין הערבסט

ס׳וועט אין דיין וועג נאָך אויפגעהן ניט איין ליכט,
און רוהען וועלען וועןְ די מידע גלידער,
ס׳וועט ניט איינמאָל פון וואונדערליכע ליעדער
דיין האַרץ זיין פול און לויכטען דיין געזיכט.

דו וואָלסט געקענט א מידער טון דיין פליכט
און אין דיין היימאַט אומקערען זיך ווידער.
דו וואָלסט געקענט פאַרבאַרגען צווישען ברידער
דיין שווערען קאָפּ פון שרעקליכען געריכט.

דו וואָלסט געקענט א ליעבען האַרץ פאַרטרויען
דעם טרויער פון א שעהנער וויסטער וועלט, —
איז דיר דער וועג צו יענעם האַרץ פאַרשטעלט.

דו וואָלסט געקענט דיין קעניגרייך דיר בויען, —
נאָר איבריג איז דיר אַלץ וואָס דו ערוואַרבסט,
ווען ס׳קלינגט אַרום דיר און אין דיר דער הערבסט.

לילית

זי האט קיין הייפ ניט, ווי אין פעלד דער ווינט,
פון זינט זי איז פארטריבען פון גן־עדן.
זי קומט אין שלאף צום אונשולדיגען קינד,
און ס'שמייכעלט דאן דאס קינד און הערט זי רעדען.

און וויינט דער ווינט ווען, און די נאכט איז בלינד,
דאן בענקען מיר נאך אונבעקאנטע פריידען.
זי איז דער פיינד פון זעטיגענדער זינד,
זי ברענגט אונז טויט און לייטערענדעליידען.

נאר דער, וואס געהט מיט האלב פארמאכטע אויגען
אין ליכט פון טאג, ווען זעהן זי אויפ'ן וואהר,
די וואונדערשעהנע צויבעריין פון נאכט.

זי וועט מיט ליעבע ווען צו איהם זיך בויגען,
צואוואַרפען איהרע לאנגע, לאנגע האר,
און ער וועט זעהן די קעניגין פון נאכט.

דער וועג

„פון חלום צו חלום"
ד'אַברוצי : „זיגזאַגען"

דער באַרג נאך זיין קאפ אין די וואלקענס פארבארגט —
אליץ העכער און העכער און העכער.
ארויף געהט א ריטער פארשטויבט און פארזאַרגט,
ער זוכט דעם פארבאַרגענעם בעכער.

נאר שטורעמס אנטקעגנען איהם שיקט ריבעצאהל,
אין פינסטערניש לעשט זיך א שטראהל נאך א שטראהל.
פארלארען — פארגעסען דער הייליגער גראל —
און מיד ווערט דער מוטיגער ריטער.

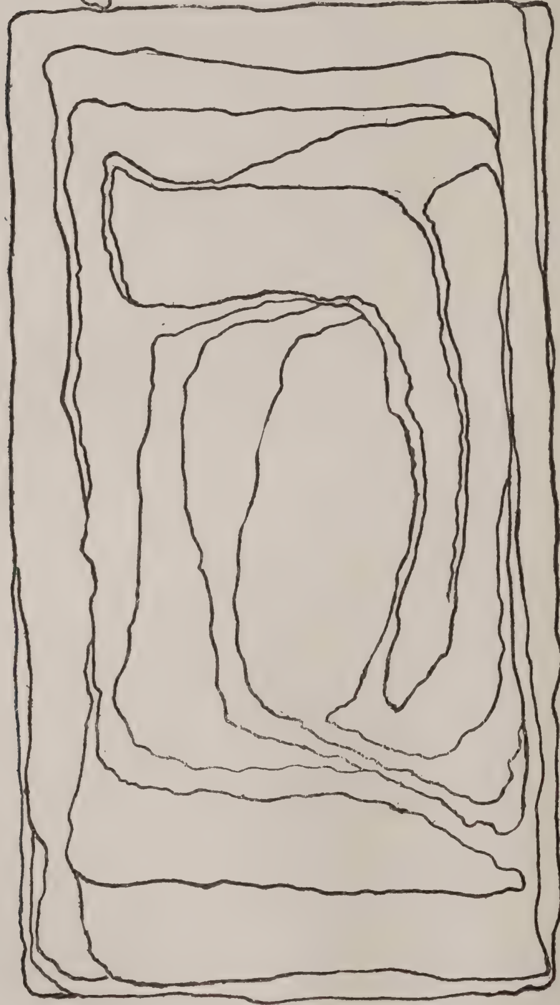
א מאל פאר איהם עפענט זיך שאטענדיג גרין —
אלץ טיפער און טיפער און טיפער,
מיט פעדעם פארבארגענע ציהט איהם אהין
דאס ליכט פון דעם וויטען לוציפער.

פון טאג ווייך דעם טאל האבען שאטענס פארשטעלט,
און ס'בויגען זיך פרידליך געצעלט צו נעצעלט, —
אין יענער געבענשטער, האלב־ליכטיגער וועלט
וועט רוהען דער מוטיגער ריטער.

ווען ס'פאלט דער ערשטער שניי

דער ערשטער שניי וועט בלייבען אייביג ניי פאר דיר.
דו שטעהסט ביים פענסטער, טוסט זיך ניט קיין ריהר
דער נעבעל איז געדיכט, די לופט איז קאלט,
אהן אויפהער שווערער שניי פון גרויען הימעל פאלט,
דו ווערסט אליין זיך פרעמד אזוי און אלט.
דו ווייסט, עס וועט דער שניי ניט אייביג פאלען,
ווייל אייביג איז דאך נאר די אייביגקייט אליין.
באלד וועט די זון אין בלויען הימעל שטעהן
און ווארפען איהרע קרענקליך־בלייכע, קרומע שטראלען
אויף הויז און בוים, וואס שטעהען איינגעהילט אין ווייסע קיטלען

ראָזענפעלד מאָריס
ראָלניק יוסף

מאָריס ראָזענפעלד

וואָלט וויטמאַן

אָ, דו, אין וועמעס שטאַרקער זינגער־ברוסט
עס האָבען זיך צוויי אָבגרונדען פאַראייניגט:
די טיפקייט פון פאַרקלערטען הימעל און
די שטיל פאַרוויגטע טיפקייט פון דער ערד;
אין וועמעס האַרץ עס האָט געשיינט די זון,
און די לבנה, וואו עס האָבען העל געגלאַנצט
די שטערען, גאַנצע וועלטען אָהן א צאָל,
אין וועמעס האַרץ עס האָט געגרינט דער מאַי
און וואו דעם דונערס ברום האָט זיך צומישט
מיט דעם געטשוויטשער פון דער נאַכטיגאַל;
אין וועמעס וואונדער שטאַרקען ליעד מען פיהלט
די אלמאַכט און די קראַפט פון דער נאַטור,
פראַפעט, אונשטערבליכער, איך גיב דיר לויב,
איך פאַל אין שטויב איצט פאַר דיין שטויב און זינג.

פון ישעיה

וועךט שטאַרק, איהר שוואַכע הענד, איהר מידע גלידער!
איהר קניען שטרויכלענדע, ווערט קרעפטיג ווידער!
זעהט, אייער גאָט! ער קומט, ער טרעט דורך וועלטען,
זיך רעכענען, אייך העלפען און פאַרגעלטען.
אַ, דאַמאָלט וועלען עפענען זיך אויגען,
וואָס זיינען יאָהרענלאַנג געווען פאַרצויגען,
און די פאַרשטאָפּטע אויערען אָפען ווערען;
די בלינדע וועלען זעהן, די טויבע הערען.
דער לאַמער, ווי אַ הירש וועט דאַמאָלס שפּרינגען,
יער צונג פון שטומען, זיסע ליעדער זינגען.
און קוואַלען אין די וויסטע טריקעניש׳ען.
און קוואַלען אין די וויסטע טריקענישען.

זונענליכט און לערכע קלאַנג.

זונענליכט און לערכע־קלאַנג
פאַלען פון דער הויך צוזאַמען,
עס צוגיסען זיך אין פלאַמען
שטראַהל און פריהלינג און געזאַנג.

גאָלד און טרעלען טונקען איין
אין אַ וואונדער־ים פון כשוף
דעם באַבלומטען פלאַנצען־ישוב,
און עס שמעקען מירט און וויין.

אין זיין האַנד

בעקימערט און צוטראָגען בלייב איך שטעהן,
וואו אַלע וועגען טיילען זיך פאַנאַנדער
פון אויבען הער איך שרייט אַ שטימע: „וואַנדער!"
דאָך, גרויכער גאָט, איך וויים ניט וואו צו געהן!

עס קלאַפּט דאָס הארץ פאַר אויפרעגונג און שרעק,
פאַר גרויל און צווייפעל געהן אוים די קרעפטען,
די מידע פים צום קאַלטען באָדען העפטען,
נאָר די געדאַנקען שוועבען ווייט אוועק.

איך פאָלג דיך, מיין געביטער און מיין האר:
איך געה, ווייל איך קען לענגער שטעהן ניט בלייבען,
דו וועסט געווים מיך ניט אין אונגליק טרייבען,
ניט לענקען מיינע טריט מיר צו געפאַהר.

יוסף ראָלניק

אין ביבליאָטעק

א בוך אין האנט; פון ראדיאטאָר
דער דאמף־הויך אויף די ברעמען ליגט;
א לייכטער טראָב פון גאס דערטראָגט זיך;
עס שלעפערט מיך; בין האלב פארוויגט.

עס שלעפערט מיך. ווי דורך א לייוועגט
איינטאָניג טריפען ווערטער, רייד —
א בחור חזר'ט די „גראמאטיק"
און זשומט פאר זיך אליין שטילערהייט.

עס שלעפערט מיך. און אָפגעצעהרטע
פון פענסטער קוקט אריין די גאס.
די קינדער'ס גרילצענדע געשרייען
פארנעבלען זיך, אי ווייך, אי בלאס.

און האלבע טענער, בלייכע פארבען
פארוויקלען מיך אין טרוים און רויך.
א בוך אין האנט; די קולות שטארבען,
אי ווייט, אי נעבעלדיג, אי ווייך...

דער עקאָנאָם.

אויפ'ן הינטער־הויף — דער עקאָנאָם
מיט אויגען אויפגעפלאָמט און גרויס
און ציטערדיגע קני, שטעהט אָנגעבויגען
צו אַ מעקלערינס צושפּרייטען שויס.

ער אָטעמט אָבגעהאַקט; ער גיט
אַ קניפּ דער מיידעל אין אַ ווייכען אָרט
און זאָגט אַ צווייטער, גאָר ניט נאָך זיין ווירדע,
אַן אומגעלומפּערטען פאַרשייטען וואָרט.

און צו דער ווייטער, בלויער סקירדע
גיט זיך זיין האַריץ אַ בויג, אַ ריס...
די שיקסעס לאַכען זיצענדיגע
מיט ברייט צושפּרייטע פיס.

דער לעצטער פערדינאַנד

פערדינאַנד, דער לעצטער הערשער,
קעניג איז — ביים טיטעל נור,
אַלע אוצרות אויסגעלעדיגט,
פון זיין חיל — מעהר קיין שפּור.

און דערוויל פון אַלע זייטען
רייסען שכנים זיך צום קריג.
יונגע פעלקער — שאַנד און חרפּה —
ס'גלוסט זיך זיי אַ לייכטער זיג.

און זיי רוקען אָפּ דעם גרענעץ,
רייסען פאַסען פון זיין לאַנד. —
אין זיין שלאָפצימער, דער קעניג
שטעהט און מאָהלט וואָס אויף דער וואַנד.

אויף די בלייכע ווענט פון חדר
שטעלט ער גאַנצע מחנות אויס;
קיראַסירען און הוזארען
רייטען פאַלקען־ווייז פאַראויס.

הינטער זיי א וועלט פון שפּיזען
אין דער ברייטער ווייטקייט בליצט, —
דאָס רוקט זיך די אינפאַנטעריע
פון קאַנאָנען־חיל געשיצט.

זעכציג גענעראַלען ציהען
מיט דעם חיל אין דער שלאַכט.
איבער אַלע שטעהט דער קעניג
פערדינאַנד — די העכסטע מאַכט...

וואונדערבאַרע פּאָזיציאָנען
שאַפט ער אין איין אויגענבליק;
און דער שונא איז צושלאָגען,
און דאָס לאַנד איז פריי צוריק.

נאָך דער שלאַכט צעהלט ער די העלדען...
עס פּאַרדריסט איהר נאָר: צופיעל...
און די לעבעדיגע געבען
הייסט ער גאָלד און זילבער פיעל.

רופט איין אלטען גענעראל צו,
רייכט איהם קעניגליך די האנד;
טוט א צווייטען אָן אן אָרדען,
„אננא” אויף א רויטען באנד.

הונדערט נייע שטעדט און לענדער
ברענגען צינזען צו זיין טראָן;
פאר די אלטע און אלמנות
וועט דערפון געהן א פענסיאָן.

נאָר אזוי ווי שטעדט און פאָלקען
איז געמאָהלעכיץ אויף די וועגט,
מוז ער זיך אליין באדאנקען,
דריקען זיך אליין די הענט.

* * *

נאכט־אין־נאכט אזוי כסדר,
יאָהרען לאנגע נאָכאנאנד,
פיהרט צום קריג און זיג די מחנות
ער, דער לעצטער פערדינאנד.

און ער ווייס ניט, אז פארטיליגט
איז אלץ, ביז דער לעצטער מויז;
אז זיין קעניגליכער טורעם
איז א משוגעים־הויז.

דעם צדיק'ס וועגען זיינען זיכער...

דעם צדיק'ס וועגען זיינען זיכער,
דער רשע שטרויכעלט נאָכאַנאַנד:
ווי וועלען, אונטער איהם זיך וויגען
די בערגלעך און דאָס פּלאַכע לאַנד.

דעם צדיק'ס שלאָף פאַרגעהט אין פרידען,
נאָר פול מיט שרעק דעם רשע'ס נאַכט:
ביים בעט צועפענט זיך אַן אָבגרונד;
ער ליגט די גאַנצע נאַכט און וואַכט...

און וואָס ער טהוט און ווי ער האַנדעלט,
איהם דוכט זיך אַלץ: ער האָט געגרייזט;
דעם צדיק'ס טראָט איז פעסט און זיכער —
ביים זייט א גוטער מלאך שפּרייזט.

אַ שליח וועט היינט צו דיר קומען...

אַ שליח וועט היינט צו דיר קומען,
דאָס האָב איך געשיקט איהם צו דיר;
ער ברענגט דיר אַ זאַק מיט מתנות,—
פאַרריגעל פאַר איהם ניט די טיר.

ער ברענגט דיר אַ זאַק מיט מתנות,—
איך האָב זיי געזאַמעלט, געהיט;
ער וועט צו די פיס זיי דיר לייגען, —
פאַרשעהם מיין שליח כאָטש ניט.

די סומע פון ליידען...

די סומע פון ליידען איז גרעסער
איידער די סומע פון גליק, —
אזוי האָט געזאָגט א פילאָסאָף
מיט יאָהרען און יאָהרען צוריק.

די כוואַליעס פון ליידען פארשווענקען
דעם קינדערשען אינזעל פון גליק;
פון אייניקעל ביז צו דעם זיידען
ציהט זיך פון ליידען א בריק.

די סומע פון ליידען איז גרעסער
איידער די סומע פון גליק;
די כוואַליעס פון ליידען פארשלינגען
דעם קינדערשען אינזעל פון גליק.

דער תנא זאָגט...

דער תנא זאָגט: דער טאָג איז קורץ,
דער מדבר האָט קיין ברעג,
און ווי דו זאָלסט ניט שפרייזען שנעל —
וועסט שטארבען אויפ'ן וועג.

און בלייבען וועט די שעהנע שטאָדט,
וואָס גלאַנצט אין ווייטען רוים
פאר דיר נאָר א פארפיהרעניש,
א ליגנערישער טרוים.

קרעשטשעניע.

טירען שרעקענדיג געשלאָסען,
פענסטער בלינד פארהאנגען;
שטילע טריט און פרומע מינעס, —
הייליגע געזאַנגען.

לאנגזאם האָט זיך די פראָצעסיע
דורך דער גאַס געצויגען;
הענד פארלייגטע אויף די הערצער,
קעפּ אראָבגעבויגען.

טריט ביי טריט איז די פראָצעסיע
ביז דעם טייך געגאנגען.
ווייסער שניי און דארע בוימלעך, —
הייליגע געזאַנגען.

ס'זינגט דער גלח, די דיאקאָנען,
ס'טוט דאָס פאָלק זיך קניען.
פּלוציב האָט וואַסער אויסגעשאָסען —
ווייסע טויבען פליהען.

ווייסער שניי און ווייסע טענער —
אונשולד־ווייסע טויבען.
מענשען שטעהען שטיל באצויבערט:—
אונשולד־ווייסער גלויבען...

וואָס איך האָב לאַנגע נעכט געררופען.

וואָס איך האָב לאַנגע נעכט גערופען
און מידע טעג אַרומגעזוכט —
הענגט איבער מיר. — עס בויגט דעם צווייגעל
די צייטיגע, די רייפע פרוכט.

זי וויגט זיך שווער. אַ קליינער ווינטעל
וועט וואַרפען זי צו מיינע פיס.
דאָך הענגען מיינע הענד פאַרגליווערט;
וואָס פאַלט אַליין, דאָס איז ניט זיס.

און ווייטער מיינע אויגען זוכען
דורך מידע, זונענדיגע טעג.
וואָס איך וועל אין די טעג טון רופען —
ניט שיק מיר צו, גאָט, אויף מיין וועג.

אַ שוואַרצע נאַכט.

א שווארצע נאכט. דער זייגער ווייזט
די צוועלפטע שעה, די האלבע נאכט.
איך ליג אין בעט, אין האנד א בוך;
ביים בעט א טישעל מיט א לאָמפּ.
צופוסענס ליגט די גרויע קאץ.
די גרויע קאץ, זי איז שוין אלט
אזוי ווי איך און אפשר מעהר.
זי איז מיין פריינד, זי עסט פון האנד
און דרעמעלט איין אפט אויף מיין שוים.

און אויף דער נאַכט, ווען ס'פינסטערט זיך,
זוכט זי פאַר'גנב'ט אויף מיין בעט
און ליינט צופוסענס זיך אוועק
ביי מיינע פיס און וואַרעמט זיי.
מיין פוס־זויל פיהלט, ווי ס'בלאָזט זיך אויף
איהר קליינעס קעציש קערפּערל
און פאַלט צוריק צונויף: מיר ווערט
אי גוט, אי אונהיימליך אזוי...

ווייס איז די ערד...

ווייס איז די ערד און געפראָרען,
עס ציהט זיך דער וועג ווי א שנור,
אַן איינציגער פלעק אויף דער ווייסקייט:
פאַר וויאַרסטען ווייט פויזעט א פוהר.

בלוי איז די לופט און דער הימעל;
אַן איינציגער פלעק אויף דאָס בלוי:
פון שניי האָט זיך פלוצים דערהויבען
אין לופטען א גרוי־שוואַרצע קראָה.

שטיל דער פאַרפראָנער טייך איז,
און שטיל איז אויף בארג און אויף טאָל;
פון נאָהענטען דערפעל דערהערט זיך:
א מאַן שילט דאָס ווייב אויפ'ן קול.

פון דער סעריע „אַרום מיהל״

1.

אַ קלאָרער טאָג.

אַ קלאָרער טאָג. אין זונען־שיין
די קלויסטער־צלמים גלאַנצען;
און זונען־פלעקען אויף די ווענד,
די וויים־געפאַרבטע, טאַנצען.

עס קלאַפּען רעדער, הירזשען פערד,
עס קומען פוהרען, וועגען;
דער פויער פיהרט אין שטאָדט אריין
זיין אָפּגעשפּאָרט פאַרמעגען.

זיי פיהרען קעלבער, היהנער, היי
און תבואה צו פאַרקויפען;
די שטאָדט־לייט וואַרטען שוין אויף זיי
ביי טירען און ביי הויפען.

2.

ביי יעדען טויער שטעהט אַ וואָג...

ביי יעדען טויער שטעהט אַ וואָג,
ביי יעדער וואָג — דריי אידען;
דער ערשטער כאַפּט דאָס פערד ביים צוים
און שלעפּט צו זיך צופרידען.

דער צווייטער עפּענט אויף דעם זאַק
און פּרואווט א ווייץ ציקייען;
דער דריטער לויפט צום שטאָרט־נגיד
א גמילת־חסד לייען.

די ווייבער האַנדלען אויך ניט שלעכט;
זיי קויפען וואָלוועל, טייער,
געקויפט האָט ווער א הוהן אויף שמאַלץ
און ווער א הוהן אויף אייער.

.3

און לאַנג האָט זיך...

און לאַנג האָט זיך דער וועגען־צוג
און אָהן א שיעור געצויגען.
דער הימעל היינגט אי ווייט אי ברייט;
עס בלענדט די זון די אויגען.

ער פיהרט א גוי א שווארצע רינד
ביים וואָגען אויף א שטריקעל.
א מעקלער קומט און שטעלט איהם אָפּ:
„וואָס ווילסטו פאר׳ן שטיקעל?"

ער טאַפּט די ראָזא אייטער אויס
און פרעגט איהם: „וויפיעל יאָהרען?"
„צעהל איבער" — ענטפערט אָב דער גוי —
„די קאַרבען אויפ׳ן האָרן".

אין רעסטאָראַן

ס'איז גוט אין רעסטאָראַן צו זיצען
אַ שבת־נאַכט וואו ביי אַ וואַנד,
אַ פרעמדער ביי אַ לעצטען טישעל,
די ניט דערטרונק'נע גלאָז אין האַנד.

עס קלינגען גלעזער, גאָפּעל, מעסער,
עס קלינגט די טיר, דער רעגיסטער;
דער קעלנער אָנגעטון אין ווייסען,
מיט לייכטע טריט איילט הין און הער.

און מענשען געהען, מענשען קומען,
די גאַס־טיר קלינגעלט נאָכאַנאַד:
און טישלעך ווערען פול און ליידיג, —
אָט קלייבט פון טיש צונויף אַ האַנד.

אַ מיידעל שטעלט זיך אויף צום שפּיגעל
באַטראַכט אַ ווײַלע איהר געזיכט.
און אַלץ פּאַסירט ווי אין אַ חלום
פאַרשלייערט, מילד און אומגעריכט.

די טיר שפּרינגט אויף, עס קומט צופליצען
אַ קאַלטע כוואַליע פון דער גאַס;
אַ איד ברענגט צייטונגען אַ פּעקעל,
די ווערטער ערשט פון דרוק, נאָך נאַס.

עס פלאַטערען די נייע בויגענס
אַ סעגט פאַלט הילכיג אויף דער ערד.

און ביי אַ דריטען מישעל — איינער
רעדט עפּעס אויפגערעגט און שווערט.

אַ בחור קומט צו צו מיין טישעל
און זעצט זיך ברייטלעך ביי מיין זייט;
דערצעהלט: עס גרינדעט זיך אַ צייטונג.
מיין קאָפּ איז טויזענט מיילען ווייט: —

איך זעה אַ מיהל. אַ פולע גוים;
צוויי שטיינער מאָהלען מעהל אויף ברויט;
אַ שורה אויפגעלייזטע זעקלעך;
ס'האַלט יעדער גוי זיין זאַק געגרייט.

דער טאַטע געהט פאַראויס. דער מילנער
נעהט הינטען מיט אַ מעסטעל נאָך
און נעהמט פון יעדען זעקעל „מעסטעל" —
אַ גוטער אנהויב אויף דער וואָך.

דאָס לעבען קלאַפּט אין פויקען...

דאָס לעבען קלאַפּט אין פויקען,
דער טויט, ער פליסטערט שטיל;
דאָך ווען ס'לאַדט דער טויט איין,
דער געהט און טראַכט ניט פיעל;

דער לאָזט די טענץ און לאַמפּען
און פולע בעכער שטעהן,
און שווייגענדיג זיך זעגענט:
מען מוז, מען מוז דאָך געהן...

מיינע ימ׳ען זיינען שטילע...

מיינע ימ׳ען זיינען שטילע,
מיינע שיפען גערען ווייט;
מיינע שיפען וועלען קומען
אין דער רעכטער צייט.

גאָט פיהרט זיי אויף שטילע וועגען —
גאָט ווייסט דאָך די וועגען גוט;—
וואָס־זשע האָב איך זיך צו זאָרגען,
ס׳וועט שוין אַלץ זיין גוט

פאַר אייך...

פאַר אייך די פופציג עהרען־לויפער,
דער ניט פערדינטער, הויכער לויב;
פאַר אייך די בלומען־ווייכע וועגען;
פאַר מיר — דער זאמדיג וועג, דער שטויב.

פאַר אייך די גרויסיגע חדרים,
מיט טישען, בעטען רייך געגרייט;
פאַר מיר — מיט בלוט באַשפריצטע ליעדער,
פאַר מיר — א הינטער פארקאָן טויט.

פאַר אייך א לאַנגע קייט פון יאָהרען
און וואוילטאָג און צופרידענהייט;
פאַר מיר מיט בלוט באַשפריצטע ליעדער;
פאַר מיר — וועה וויים... די אייביגקייט.

איך געה אין וועג...

איך געה אין וועג. אין מיינע אויגען
קוועלט אַן א טרער באַלד נאָך אַ טרער,
דער זאַמד אויף מיינע פיס איז שווער.
עס הענגט מיין קאָפּ אראָבגעבויגען.

עס שיינט די זון ; די לופט איז טרוקען,
נאָר פייכט דער זאַמד אויף מיינע פיס.
מיר איז אי טרויעריג, אי זיס...
און נאָכאַנאַנד די אַקסלען צוקען...

שוואַרץ י. י.
שטאָק פֿראַדעל

י. י. שוואַרץ

אַ שטילע פרייד ליגט...

אַ שטילע פרייד ליגט גאָלדיג אויף די פעלדער —
די טעג זיי זיינען אַזוי זוניג־ליכטיג.
פאַרנאַכטען — פורפורנע מיט טיפע הימלען —
די אַלטע פאַרם־הייזלעך אַזוי ציכטיג.

אין נאַרבען גאָלדנע טריקענט זיך די שפע
פון נייע פרישע שמעקעדיגע ברויטען.
עס טריקענען אין זון די געלע קירבעס,
און שוואַרצע טרויבען קרויזלען זיך אויף פלויטען.

די רויטע ווינטער־עפעל אויף די ביימער
זיי לויכטען פריש־באַהויכט דער זון אַנטקעגען.
און ס'ציהען זיך, פאַרדעקט מיט ברוינע בלעטער,
די אַלטע, רויטע, גרין־פאַרגראָזטע וועגען.

עס הויכט מיט פרישען ברויט, מיט וויין און עפעל
און טרויריג־היימליך אַלטע ביימער זשומען.
און ס'האָבען גאָלדיגע און שטילע פריידען
מיין טרויעריגעס האַרץ אַרומגענומען.

אין אָנהויב זיינען זיי געוועזען...

אין אָנהויב זיינען זיי געוועזען לויטער, ווייס,
די רונדע שניי־קוגלען וואָס אויפ'ן קוסט —
ווי ס'זיינען ווייס און רונד די ברוסטען פון דעם מיידעל,
וואָס האָט פון זינד נאָך קיינמאָל ניט געוואוסט.

דערנאָך, אין אויגוסט, זיינען זיי געוואָרען ראָז —
די זון האָט היים געקושט זיי מיט איהר ליכט —
ווי עס איז ראָזיג אין דער ערשטער ליעבע
דאָס קלאָרע, צאַרטע מיידעלשע געזיכט.

און איצטער שטעהען זיי אין גאַנצען דונקעל־ברוין,
און טרוימען ווייטער נאָך פון ווייס און ראָז;
זיי וויגען שטיל אין שטילען ליכט די ברוינע קעפּ
אראָבגעלאָזען שווער צום געלען גראָז.

די קינדער זיינען אָנגעלאָפען...

די קינדער זיינען אָנגעלאָפען פון דער גאַס
מיט פייכטע לאָקען און צובליצטע אויגען;
מיט זיי צוזאַמען איז אַ גרויסע ליעבע פרייד
פון דרויסען אינ'ם צימער אָנגעפלויגען.

די בעקלעך גליהען ווי די עפּעל קאַלט און רויט,
די שטאָלענע און בלאַנקע גליטשער קלינגען.
געשווינדע פיסלעך טראַמפּלען אויפ'ן דיל,
איין קול'כעל וויל דאָס צווייטע איבערזינגען.

עס שלאָגט מיט שטראָמען לעבען יונג און פריש —
אַז האָבען זיי אַרומגעכאַפּט דער מאַמען;
איין קעפּעל טוליעט זיך צום צווייטען ווי אַ קראַנץ,
און אַלע ריידען, פלוידערען צוזאַמען.

אָקטאָבער

לעצטע ליכטיגע פריה־מאָרגענס פון אָבשטאַרבענדען זומער...
ס׳איז שטיל און קלאָר אַרום און שטיל און קלאָר איז אויפ׳ן האַרצען
עס אָטעמט איין די ברוסט דעם פרישען קאַלטען ריח
פון שוואַרצער ערד, וואָס איז מיט פּערלען־טוי באַשאָטען —
דעם ריח פון צופוילטע געלען גראָז און בוימער־פייכטקייט.
עס זינקען טיף די פיס אין קופּער־רויטע, בראַנזען־ברוינע בלעטער,
וואָס רוישען שטיל און זאַפּטפט צו ריטם פון דיין פוס־טראָט.
און קרומע, בלאַסע שטראַלען גלאַנצען אויף די שטילע בלעטער,
און פוילע בלעטער פלאַטערען און ציטערען אין לופטען —
און פאַלען אויף דיין קאָפּ, אויף דיינע שולטערען...

עס הייגנט די זון דאָ ערגעץ וואו אין וואַלד צווישען בוימער,
פאַרהילט אין מאַטע, ווייסע, נעבעלדיגע וואָלקען.
און קרומע, בלאַסע שטראַהלען גלאַנצען אויף די שטילע בלעטער,
פאַררויטלען מעהר די שפּיצען פון די רויט־געפלעקטע בוימער;
בעראָזען העל די היינגלעך זשוראַווינעס, ווי קאַראַלען,
בעזעצט מיט טראָפּענס פערלען פון באַגינען־טוי.

לעצטע ליכטיגע פריה־מאָרגענס פון אָבשטאַרבענדען זומער...
ס׳איז שטיל און גוט. ס׳איז גוט צו געהן אַליין אין וועלדער.
דער וועהטאָג אין דיין האַרץ ווערט שטילער, זאַנפטער, דורכזיכטי
ווי דער פאַרבלאַסטער שטראַל, וואָס פאַלט אויף די פאַרוועלקטי
בלעטע

אויפ׳ן זילבערנעם שניי

אויפ׳ן זילבערנעם שניי פונ׳ם פארק
פאלט א שטראהליגער גרין־בלויער גלאנץ:
יעדער בוים מיט זיין שאטען ביים זייט,
יעדער צווייג איז פון בלומען א קראנץ.

אויפ׳ן זילבערנעם פארק שלאפט די נאכט,
שוועבט איהר רוהיגער אטעם אין לופט.
קלינגען שטילע א צווייג אן א צווייג,
ציהט פון סאסניגע נאדלען דער דופט.

אין דער זילבערנער שטילקייט פון פארק
הערט זיך נאר ווי עס פלאצט וואו דער אייז.
צווייג און בוים, נאכט און קלאנג און פערלאנג
שטעהען שטילע פערגליווערט אין ווייס.

די בלומען דופטען אזוי פריש

די בלומען דופטען אזוי פריש אין צימער
און בויגען זיך פון דער קריסטאלענער וואזע:
אזעלכע פרישע, לעבעדיגע, רויטע,
און ווייסע, סאמעטענע, בלאסע.

אין גאס איז ווינטער: ס׳שיט דער שניי,
פערדעקט מיט זילבער אלץ אין בלויען שימער:
עס שמעקט מיט שניי, מיט ערשטען שניי מיט פרישען, —
און דא איז אזוי ווארעם, ליעב אין צימער.

עס וויגען זיך פֿאַמעליך די גאַרדינען,
עס וויגען זיך די שטייפֿע פרישע בלומען,
און זעה, אויף דיינע ווייסע באַקען זיינען
צוויי בליהענדיגע בלומען אויפגעקומען...

פֿראַדעל שטאָק

דו טראָגסט דאָס האַרץ

דו טראגסט דאס הארץ אין דיינע שטילע אויגען
באשטענדיג אום — אז זאלסט דערמאנען מיך
אן מיינע שווערע זינד, וואס שטראפען דיך,
און האבען שוין דיין שטאלצען קאפ געבויגען.

צי בין איך ווערט דען דיינע שטילע אויגען?
מיין זעעל איז אזוי הונגעריג נאך זינד,
און ס'וועט נישט איינער נאך ווי דו אציטר,
ארומגעהן מיט'ן קאפ אראבגעבויגען. —

און דו וועסט טיף אין דיר דעם צער באהאלטען
און שווייגען שטיל, און איידעל זיין און גוט,
ביז ער וועט אויסטרינקען דיר ס'גאנצע בלוט.

און נעמען וועלקען אינ'ם הארצען דעם קאלטען. —
דו „איוב" מיט'ן קאפ אראבגעבויגען,
צי בין איך ווערט דען דיינע שטילע אויגען? —

אינהאלט

